

ekmek ve gül

Kadınlar
bu resmi
baştan
çizecek!

/EkmekveGül

posta@ekmekvegul.net

@ekmekvegul

/ekmekvegul

İÇİNDEKİLER

Daha güçlü daha örgütlü bir mücadele için soru anahtarları.....3	Fulya Alikoç
Yeni bir örgütlülük ve iyi bir sözleşmeyle ilk 1 Mayıs.....4	Nuray Öztürk
Kendimizi güçlü hissettiğimiz bir birliklilik5	
Farklı fakültelerde dertler farklı ama çok da ortak!..6	E.Ava
Bir kadın tek başına neden ev kiralayamaz?.....6	Berfin Güler
Part-time işlerde tacize uğramadığımız bir öğrencilik.....7	Hacer
Okumak için çalışıp, çalıştığı için okuyamamak...7	
6 dil bilen, fazla 'kalifiye' olduğu için iş bulamayan bir işsizim.....8	L.E.
İşitli sahnelerin bir de arkası var.....8	
6 buçuk saat kölelik yarım mesai mi sayılacak?.....9	
Fabrika sahibi değilsen buraya bir bak!.....9	
Sağlık emekçileri: Ateş düştüğü yeri değil hepimizi yakıyor.....10	Başak Edge Gürkan
Sendika dışına itilen kadınlar.....10	
FİLM.....11	Latife Kartal
68'den günümüze mücadelenin öznesi kadınlar.12	Selma Gürkan
Rosa'nın çaresizlik resmini silen silgi.....15	İlknur Haylaz
Şiddet bedenimin ayrılmaz bir parçası gibiydi...15	
Neriman neden şiddetten kurtulamıyor?.....16	Gizem Çelik
Kadınların 'hata'ları mı, hayatın adaletsizlikleri mi?..16	Seçil Sinanoğlu
Depresyona tek çare ilaçlar mı?17	Selin Kurşun
'Bir rimel bir ev parası etmesin' demek lüks mü?.....18	Pınar Çetinkaya
Karanlığın ortasında ışık kıvılcıkları.....19	Semra Çelik
SINIRLARIN ÖTESİ.....20	
KİTAP.....21	Sevil Aracı
Ayşe ve tanıdık avukat.....22	Fatma Koç
Hypatia'dan bugüne kadınların değişmeyi: Yok sayılmak.....23	Dilan Bektaş
SAĞLIK.....23	Cemile Şahin
Selimiye'deki Lambalı Kadın.....24	Filiz Güt

Kapıları açacak anahtarlar elimizde...

Üzerimize kilitli kapılar var, elimizde o kapıları açacak büyük anahtarlar...

Anahtar deliğinden bakarsanız, kapının ardında bahar, bayram... Elinde o kapıyı açacak olan anahtar. Önemli olan o anahtarı çevirme cesaretindedir. Belki bir yüzleşme, belki kendini güvende hissettiğin bir yere ulaşma, belki özgürleşme... Açılan her kapı biraz merak biraz endişe ama en çok da cevap bize.

Bugünler üzerimize kapanan kapıları yeniden açma günleri. Üzerimize kilitlenen evlerin, kör karanlık odaların, yılsak da hiç durmadan çalıştığımız alanların kapılarını bir bir açıp sularımıza yanıt alma zamanları. "Tekinsiz" denen dışarıya cesaretle adım atma, içeriden gördüğüne dışarıdan bakma zamanı.

Bize ferahlık getirecek anahtarlarımız var bizim. Yaşamak istediğimiz hayata, birbirimize ulaşmanın yollarını aradığımız anahtarlar. "Vardım, buradayım, hep burada olacağım" demeyi kolaylaştıran, bizi birleştiren anahtarlar...

Uzunca bir kapanma sürecinden sonra en ufak bir aralıkta kendimizi dışarı atmanın, sokakta olmanın yollarını zorlamadık mı? Bir nefeslik buluşmalarla, çay molalarıyla, kahve aralarıyla, iki kişi de olsak bir araya gelmenin ısrarıyla o üzerimize defalarca kilitlenmiş kapıları açmadık mı? Anahtar deliğine değil, gözümüzün alabildiğine gördüğüne bakmanın, sokağa çıkmanın mümkün olacağını gösterdik, anlattık, dinledik, sıkı sıkı tuttuk birbirimize.

25 Kasım'dan 8 Mart'a, 8 Mart'tan 1 Mayıs'a yaptık bunu. Her yazımızda her mektubumuzda yol gösterici olsun diye deneyimlerimizi taşıdık sesimizin en ulaşabildiği yere. Şimdi önümüzde bahardan yazı uzanan koca bir zaman var. Biriktirdiklerimizi tartışmanın, içerinin bizi yutan sıradanlığından kurtulmanın zamanıdır artık.

Hayatlarımızı istila eden şiddete, sömürüye, eşitsizliğe karşı "yerli-mülteci" demeden sözümüzü ortaklaştırmaya, insanca koşullarda çalışmak ve insanca yaşamak için sırtımızı birbirimize yaslamaya ihtiyacımız var.

Ekmek ve Gül'ün Mayıs 2022 sayısı kadınların ortaklaşan dertleri karşısında daha güçlü daha örgütlü bir mücadelenin mümkünü için sorularla başlıyor işte. Mektuplarıyla, 1 Mayıs'a ilk defa katılan sağlık emekçisi, işçi, öğrenci genç kadınlar bu ilk deneyimin yarattığı heyecanı, hissettirdiklerini, gözlediklerini Ekmek ve Gül okurlarıyla paylaşıyor.

Ev ararken türlü baskılara, dayatmalara maruz kalan, okurken geçinemediği için çalışmak zorunda kalan bu zorunluluk nedeniyle okulundan uzak kalan, emek sömürsü yaşayan ve tacizlere kat-

lanan genç kadınlarla, iş arayan ama bulamayan, cinsiyeti nedeniyle yaptığı işte ayrımcılığa uğrayan kadınlar için dö-küyor sayfalarımızda.

5 Mayıs Dünya Ebeler Günü ve 12 Mayıs Hemşireler Günü vesilesiyle ebeler ve hemşirelerin çalışma koşullarını anlatırken, sağlık emekçisi kadınların sorunlarından bihaber sendikal anlayışa eleştirisini sunuyor İzmir'den SES İşyeri Temsilcisi Edge Gürkan. Dünyanın ilk modern sivil hemşire okulunu açıp, hemşirelik mesleğinin temellerini atan Florence Nightingale'i anmadan geçmiyor Filiz Gürde.

Orta sayfamızda Selma Gürkan 68 ve 78 Hareketinde görünmez kılınan kadınların varlığını vurguluyor "68'den günümüze mücadelenin öznesi olan kadınlar" yazısıyla ve 6 Mayıs'ın 50. yılında tarihe mücadeleci kadınlardan bir not düşüyor.

Almanya'da faşizmin yenilgisinin 77. yılında faşizme karşı mücadeleleriyle karanlığın ortasında ışık kıvılcıkları yaratan kadınları hatırlatıyor Semra Çelik de.

Şiddet dolu yaşamlarından sıyrılmaya çalışan kadınlar birbirinde yanıt arıyor, birbirine çözüm sunuyor mektuplarıyla dergi sayfalarımızda.

Kültür sanat bölümümüzde ise Latife Kartal izleyicinin zihninde sonsuz bir gelgit yaratan, izleyiciyi hem yargıç hem kadın hem de bir erkek yerine koyan "İnsani Şeyler" filmini yorumlarken, Sevil Aracı kadınların kurduğu ütopyik bir ülkeyi anlatan "Kadınlar Ülkesi" kitabını tanıtıyor Ekmek ve Gül okurlarına.

Ve mayıs sayımızla o kilitli kapıları bir bir açıyoruz kapanmamak üzere, iyi bir gelecek için, emeğimizin karşılığını almak, özgür olmak, yarına güven duyabilmek için... Soruları birlikte sorup, yanıtları birlikte arıyoruz o kapıların ardında.

ekmek ve gül
posta@ekmekvegul.net

Kapak çizimi: Dilan Mine Uğurlu/Ekmek ve Gül - Sunu görseli: Canva

Günlük EVRENSEL Gazetesi'nin ücretsiz özel ekidir.

Türü: Yaygın süreli
Bülten Basın Yayın Reklamcılık
Tic. Ltd. Şti.

Adına Sahibi: Kürşat Yılmaz
Genel Yayın Yönetmeni: Fatih Polat
Sorumlu Yazışleri Müdürü: Görkem Kınacı

Yönetim Yeri: Mehmet Akif Ersoy Cad. Mehmet Çıbıkcı İş Merkezi No: 2 K: 2 İşyeri No: 21 Şirinevler/B.Evler-İSTANBUL
Tel: (0212) 909 48 01
Faks: (0212) 654 15 04

Dağıtım: Turkuvaaz Dağıtım AŞ **İstanbul Baskı:** Kuzey Veb Ofset San. Tic. Ltd. Şti Tayakadın Mah. Yassıören Cad. No:75/1 Arnavutköy/İstanbul Tel: 0212 682 61 62 **Adana Baskı:** Arslan Güneydoğu Gazetecilik, Matbaacılık ve Kağıtçılık A.Ş. Yeni Doğan Mh. 2108 Sk. No: 18/A Yüreğir/ADANA **Ankara Baskı:** Arslan Güneydoğu Gazetecilik, Matbaacılık ve Kağıtçılık A.Ş. Saray Osmangazi Mh. Sütçü İmam Sk. 2108 Sk. No: 33 Pursaklar/ANKARA **İzmir Baskı:** Arslan Güneydoğu Gazetecilik, Matbaacılık ve Kağıtçılık A.Ş. Metal İşleri San. Sit. 2. Cadde No.93 Kısıkköy, Menderes/İzmir

Daha güçlü, daha örgütlü bir mücadele için soru anahtarı

Fulya ALIKOÇ

Hava biraz kıştan biraz yazdan çalıyor. Tekinsiz. Evlerde kışlıklar bir türlü kaldırılamıyor. Havaya güven olmuyor. Bahar nazlı, gelsem mi gelmesem mi diye ayak sürerken işte yaz yine kapıda. Gezegenin mevsimi karışık, emekçilerinki de öyle. Ama daha az.

1 Mayıs işçi sınıfının Birlik Mücadele ve Dayanışma Günü bir mevsim dönümüne göz kırıyor. 2015 yılı boyunca yaşanan 10 Ekim Ankara Gar Katliamı ve Kürtlerindeki kırım, 2016'da darbe girişimi, yedi kez uzatılan ve iki yıl süren OHAL dönemi, daha toparlanmadan patlak veren pandemi, işyeri-ev döngüsüne kapatılma... Bunca basınç bir yerden ya patlak vermeliydi ya da en azından sızıntı olmalıydı. Aksi eşyanın tabiatına aykırı. Evet, hareketin son kişi uzun sürdü.

Uzunca bir aradan sonra, 78 ilde 200 mitingde, son birkaç yıldır küçük küçük hak arama eylemlerinde ne kadar biriktığımızı görebildiğimiz bir kitlesellikle...

Davulu zurnası, işçi bandoları, genci yaşlısı, kadını erkeği, çocuk çocuk birlikte doldurduğumuz meydanlarda kitleselliğimizi aşan itidalli bir coşkuyla...

Halay, horon, tleperuj; Türkçe, Kürtçe, Arapça, Farsça; kıvılcık, mor, mavi-pembe, gökkuşağının yedi rengi... Belli ki kendini bir emek gününde ifade etmeyi seçen genç bir çeşitlilikle...

"Filiz toprağı deldi" dedirtiyor, 2022 1 Mayıs'ı, "yeni den deldik..."

Eskilerin deyimiyle ölü toprağı attık görünüyor. Ama yine eskilerin deyimiyle bir çiçek açmayla da bahar gelmiyor. Bu tekensiz iklimde baharı getirmek mücadele işi. Geçen sayımızda sendikal bürokrasinin bir temizlik

konusu olduğunu vurgulamıştık. Bu 1 Mayıs ise, olanlarla değil, olmayanlarla kirin pasın nerede yağ bağladığını, lekelerin nerelerde kurduğunu, çürümüşlüğüne nelerden koktuğunu gösterdi. Eğer 1 Mayıs alanlarında ifade ettiğimiz gibi, sömürsüz, şiddetsiz ve eşit, kısacası insanca bir yaşam istiyorsak, bu yılın ilk 6 ayıyla birlikte, 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü'nü de içine alan bir 1 Mayıs değerlendirmesi yapmaya ihtiyacımız var. Mücadelede olanlar, olmayanlar ve olması gerekenler üzerine dönüşümü teşvik eden bir soru anahtarı lazım belki de.

'MÜCADELE' DEDIĞİN NEDİR? NASIL OLMALI, NASIL KAVRANMALIDIR?

"Mücadele." Bu kadar sık kullanılıp da emekçilerin kafasında bu kadar soyut kalan az kavram vardır. Kendi halinde emekçi için ekmek kazanmak bir mücadeledir mesela. Biriken borçları eritmek için durmaksızın mesaiye kalmak. "Hayat kavgası" demişler zaten adına. Yok-

sul hanenin kursağı kadının ellerine bağlanmıştır, az erzakla çok karın doyurmak dünyanın en zor işi, "babayığitlerin" harcı değil. Evde, işyerinde, sokakta artan şiddete rağmen bedenimizde sağ, ruhumuzda sağlıklı kalmak. Bunun adı mücadele değilse, nedir? Emek ister, sabır sebat ister, direnç ister. Mücadeledir.

Ama var olan yaşamı olduğu gibi sürdürme mücadelesidir. Oysa yaşam sağ kalmaktan öte bir şey. Mücadele de öyle olmalı, sağ kalmaktan ötesine yaramalı. Sağ kalmak için harcanan emek, sergilenen sabır, sebat ve direnç yaşamı başka türlü sürdürme, yaşamı değiştirme mücadelesine yaramalı. Böylesi bir mücadelenin en az üç boyutu var. Birincisi, sömürü ve tahakküm üzerine kurulu bu sistemi değiştirmek için *ihtiyaç duyulan* mücadele. İkincisi, bu ideal olarak tarif edilen mücadelenin belirli bir ülkede, belirli bir mekânda ve zamanda alabileceği en olanaklı biçim, yani *mümkün olan* mücadele. Üçüncüsü ise bu belirli koşullarda *hâlihazırda yürütülen* mücadele.

İhtiyaç duyulan; değiştirmek için zorunlu olan sınıf mücadelesi, sınıf sendikacılığı, sınıf partisi.

Mümkün olan; bugünkü olanaklar dahilinde, biriken güç oranında olabilecek en

kitlesel, en coşkulu, en çeşitli... Ama asıl olarak en örgütlü.

Hâlihazırda yürütülmekte olan... İşte soruların yazılacağı yer burası.

NE, NEREDE BİRİKTİ? TOHUM HANGİ TOPRAKTA UÇ VERDİ?

Bu yılın başından beri en az 120 işyerinde on binlerce emekçi, enflasyon karşısında eriyen ücretlerin insanca yaşayacak bir seviyeye yükseltilemesi, zamların geri alınması, işyerinde baskı ve mobbingin son bulması, sendikal örgütlenme hakkının tanınması için iş bıraktı. İlk iki ayda gerçekleşen fiili grevlerin yarısında hiçbir sendikandan dahi bile yoktu. Yani emekçiler *kendiliğinden* harekete geçerek çalışma ve yaşam koşullarını değiştirmek istediklerini gösterdiler. Bu bir *mümkünlüğe* işaret. 2022 yılında 1 Mayıs'ın kitleselliğinin, coşkusunun ve çeşitliliğinin, kısacası *mümkün olan mücadelenin* asgari çitısı burasıdır. Peki, 8 Mart ve 1 Mayıs alanlarını birlikte düşünelim. Hâlihazırda yürütülmekte olan mücadele mümkün olan mücadelenin neresinde? Berisinde mi ötesinde mi? İhtiyaç duyulan mücadele düzeyine erişmek için mevcut olanaklar yeterince zorlanıyor mu?

İŞÇİ KORTEJLERİ NE SÖYLÜYOR?

Bu sorular, havada asılı kalacak sorular değil. Nicelik ve nitelik yönünden ölçülebilir yanları var. Kaç işyerinde 8 Mart kutlandı, kaçında molalarda üretime dokunmadan, kaçında birkaç dakikalık da olsa üretimden, yani patronun artı-değerinden koparılacak kadın işçilerin gücü sınıandı? Kaçında mücadeleyle kazanılmış bir hak olarak 8 Mart ücretli izindi ve buralardan kaç emekçi kadın meydanlarda eşitlik talep etti? TİS'te ücretli izin olmayan yerlerde 8 Mart'ı kazanmak için kaç işyerinde fiili iş bırakıldı? Kaç yetkili sendika, mesela İstanbul Sözleşmesi'nin feshinin iptali için işyeri eylemi örgütledi, mümkün olan yerde iş bıraktı? 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü'nde meydanlarda kaç emekçi kadın vardı? İşçi sınıfının görünmeyen emek ordusu, elindeki boş tencere ve tavalarla 8 Mart meydanlarını çınlattı mı? Yürütülmekte olan böyle bir mücadele miydi? Yoksa bunların hiçbirisi mümkün değil miydi?

Ya da 1 Mayıs'ın işçi kortejlerini düşünelim. Artan enflasyon, azalan alım gücü düşünüldüğünde memleket-te bayram havasının pek de hâkim olmadığı ortada. Fıstığın cevizin kilosu 200 liraya dayanmış, rüzgâr baklava-

dan yana değil ekmekten yana esiyor. Asıl soru, sendikalar bu rüzgârla ne yapıyor? Her şube kaç üyesi varsa bir karşılaştırma yapmalı. Tüm üyelerini 1 Mayıs alanına çıkarabildi mi? Evetse, daha fazlası nasıl mümkün? Hayırsa, neden? En başından beri işyerlerinde buna uygun bir örgütlenme çalışması yürütüldü mü? Yoksa "Nasılca Ramazan Bayramı, tatil de var, gelen giden olmaz" diyerek en başından beri emekçilerin yaşadığı koşullara rağmen emekçiler adına karar mı verildi?

Mesela yüzde 70'ini kadınların oluşturduğu bir iş kolu olarak sağlık emekçilerinin kortejleri kitlesel miydi? Pandemi kölece çalıştırıldıkları için, hakları ödenmediği için, şiddete maruz kaldıkları için en çok eylem yapan kesimlerden biri olan sağlık emekçisi kadınların 1 Mayıs'a katılımı nasıldı? Ya da diğer kadın ağırlıklı iş-kollarında ve işyerlerinde?

Şüphesiz ki işçi sınıfı içerisinde mümkün olan en ileri mücadeleyi örgütlenmek ile hâlihazırda yürütülen biçimiyle örgütleniyormuş gibi yapmak farklı şeyler. Aradaki mesafe 1 Mayıs alanlarında hissedilmez değil. Bu; 1 Mayıs'ta en geniş demokrasi mücadelesi için dayanak olabilecek olan çeşitliliğimizin örtmeyeceği bir gerçeklik. Zira mücadeleye dayanak ile *ihtiyaç duyulan mücadelenin* öznesi de bir ve aynı şey değil. Bu yüzden "1 Mayıs'ı mümkün olan en güçlü ve örgütlü şekilde kutlamak mı?" sorusu güme gitmemeli.

BAYRAMLAR İŞÇİLERİ BÖLER Mİ?

Evet, 1 Mayıs alanlarındaki renk cümbüşü, coşku ve çeşitlilik muazzam bir mücadele dinamiği sunuyor. Sınıfın örgütlülük ve bilinç düzeyini perdelediği ölçüde. Ama tek perde bu değil. Bir de (birkaç sendika hariç) Türk-İş ve Hak-İş'in hepten ortada olmayışı var. Türkiye'nin en büyük iki işçi konfederasyonu. Bayram dediler tüydüler, hangi sınıftan yana tutum aldıklarını açıkça ilan etmekte beis görmüyorlar. Peki biz bu gerçekle ne yapacağız? Keçiye Abdurrahman Çelebi diye mi sesleneceğiz? Bu bir soru.

Bir diğer soru da şöyle: Patron sendikacılığı yapan ile ülkenin en kitlesel işçi konfederasyonu aynı. Bu gerçekle ne yapacağız? 30 gün oruçlu haliyle günde 8-10 saat patron kârına kâr katsın diye çalışan işçinin, kendi katlanılmaz hale gelmiş yaşamını değiştirmek için bir gün meydana çıkmayacağı fikri örgütleniyor. Ne yapacağız? O işçiyle bu yalanı konuşmayacak mıyız?

İŞÇİ SINIFININ TALEPLERİ EKONOMİDEN Mİ İBARET?

Neler konuşacağız peki? İşçiye ne kadar sömürüldüğünü mü anlatacağız tekrar tekrar? Ona kendini, kendi çalışma ve yaşam koşullarını anlatmaktan mı ibaret olacak sohbetlerimiz? "İşçilerin çıkar örgütü olarak sendika" tanımıyla sınırlı bürokratik bir sendikacılığın karşısında "kapitalist sınıfa karşı işçi sınıfının mücadele örgütü" anlayışını, sınıf sendikacılığını nasıl anlatacağız, ilk elden işçi sınıfının hareket ve eylem halindeki kesimlerini bu anlayışa kazanmak için hangi adımları atacağız? Kadınların kazanılması için hangi özel planları hazırlayacağız? Bugünün işçi önderlerinin yeterli politik-ideolojik donanımdan yoksun olması sorununu nasıl çözeceğiz? Bu dönemin devrimci deneyim ve örgütsel beceri ihtiyacını nasıl formüle etmeli? Öncü işçileri nasıl sınıf bilinçli unsur haline getirmeli? Buradaki kadın katılımını niceliksel olarak nasıl artıracacağız, niteliğini nasıl yükselteceğiz?

Geleceksizlik sorununun sınıf mücadelesine yaklaştırdığı ama bugünkü baskıcı ortamın sıkışmışlığının sosyalizm dışı, burjuva hak arayışlarıyla sınırlı bir mücadeleye çektiği, eylem halindeki gençliğin içerisindeki ideolojik bölünmüşlük sorununu nasıl ele alacağız? *İhtiyaç duyulan mücadelenin* bir unsuru olarak genç kadınların komünist eğitimini *mevcut olanaklar* dahilinde nerede ve nasıl örgütleyeceğiz?

Şüphesiz ki bu son sorular sendikal mücadelenin sınırlarını, sadece ekonomik değil politik sınırlarını aşılıyor. Zira her biri bir iktidar sorununa işaret ediyor. İşçi sınıfının ihtiyacı politika, kadın işçilerin ihtiyacı daha çok politika. Soru anahtarı az çok ortada, cevap anahtarı sınıfta!

YENİ BİR ÖRGÜTLÜLÜK VE İYİ BİR SÖZLEŞMEYLE İLK 1 MAYIS

Nuray ÖZTÜRK
İzmir

EVİRİM Çam, Kemalpaşa Belediyesi işçisi... Kısa bir süre önce Genel-İş 7 No'lu Şubede örgütlendiler ve yaklaşık 2 ay önce ilk defa toplu iş sözleşmesi imzaladılar. Ve bu yıl ilk defa 1 Mayıs kutladı belediye işçileri kendi ilçelerinde. Yürüyüş gerçekleştirmelerine polis izin vermese de Anıtpark'ta emek ve demokrasi güçleriyle birlikte 1 Mayıs halayı çekti.

İşte bu halayda bulduğumuz küçük fırsatta konuştuk Evrim'le. Daha önce 1 Mayıs'a katılmış ama "bu sefer başka" diyerek coşkuyla yanıt veriyor sorularımıza: "1 Mayıs'ı ilk defa Kemalpaşa'da kutluyoruz. İşçiyiz ama ilk defa meydanlarda biz işçiyiz diyebilece-

ğimiz platform sağlanmış oldu sendikamızla. Biz çok büyük başarı olarak görüyoruz sendikal örgütlülüğümüzü. İlk sözleşmeye göre yüzde 100 zam kolay kolay elde edilecek bir şey değil. O yüzden belediye çalışanları için heyecanlı bir gün bugün. Hakkımız verilmiyor olsaydı burada farklı bir atmosfer olurdu ama TİS'te haklarımızı aldık ve bayram coşkusuyla kutluyoruz."

Kadınlar olarak özgün taleplerini eşitlik ve şiddetsiz bir yaşam olarak tarif ediyor: "Sendikayla hem İstanbul Sözleşmesi hem de ILO 190 sözleşmemize girmiş durumda. Bizim için adım atılmış durumda belediyede. Türkiye açısından ise daha çok yolumuz var. Ama kadınlar hayatta söz sahibi olduğu için artık bazı şeyleri çok daha güçlü dile getirebiliyoruz. Tamamen eşit şartlarda yaşıyoruz diyemeyiz, kadının sürekli yerini tanımlayan bir iktidar var. Ama kadınlar müca-

Fotoğraflar: Ekmek ve Gü

deleden vazgeçmiyor. Ben umutluyum bir devrim, değişim yaşanacak bu ülkede... Kadınlara çağrım korkmamaları, birleşerek ses çıkarmaları. Buradan işçi kadınlara sesleniyorum, örgütleninler ve muhakkak birlikte hareket etsinler. Hak istenmez alınır" diyor.

1 MAYIS MEKTUPLARI:

Kendimizi güçlü hissettiğimiz bir birliktelik

Türkiye'nin dört bir yanında gerçekleşen kitlesel 1 Mayıs kutlamaları, işçi emekçilerin "Geçinemiyoruz!" sözünü görünür kılarken, aynı zamanda emekçi, genç kadınlara güç de olmuş durumda. 1 Mayıs kutlamalarına katılan kadınlar yazdı...

Fotoğraf: Evrensel

PATRON İÇİN GECE GÜNDÜZ ÇALIŞIYORUZ

KENDİMİZ için 1 günlük uykuyu feda etmiyoruz İkitelli Ekmek ve Gül Grubundaki arkadaşlardan biri, "Kadınlar 1 Mayıs'a gidiyor muyuz?" dediğinde, ben kaçta gidileceğini sordum. Arkadaş sabah 9.30'da gideceğimizi söyleyince hem erken olması hem de Maltepe'de olması biraz gözümü korkuttu. Ama arkadaşın, benim "Çok erken, biraz uyusaydık" sözümüne verdiği cevap bizlere bir kez daha kendimiz için hiçbir şey yapmadığımızı hatırlattı. Ve beni kendime getirdi. Çok doğru idi; patronu zengin etmek için gece gündüz çalışıyoruz. Sağlığımızdan, hayatımızdan ödün veriyoruz. Ama geleceğimizi ve bizden sonraki nesil için bir gün uykumuzdan feragat etmiyoruz. Arkadaşımın söyledikleri mitinge gitme sebep oldu, iyi ki de oldu. Gerek araçtaki o coşku gerek alandaki o coşku beni çok mutlu etti.

Nurcan İkitelli/İSTANBUL

'İÇİMDE UMUTLAR YEŞERDİ'

BEN gıda sektöründe çalışıyorum. İlk defa 1 Mayıs kutlamasına katıldım ve çok mutlu oldum. İçimde umutlar yeşerdi. Oradaki atmosferi gördüğümde bu düzene karşı direnişim ve mücadele yeniden var oldu. Benim 1 Mayıs'ta taleplerim herkese eşitlik, adalet ve özgürce yaşamaktı. Mücadele eden, direnen insanlara sevgilerimle.

Eylem İkitelli/İSTANBUL

KALABALIKTAKİ İŞİLTİLİ GÖZLER

1 MAYIS'ta kortejlerde gençlerin yoğun oluşu dikkat çeken noktalardan biriydi. O gün doğum günü olan, ilk defa 1 Mayıs'a katılan bir genç kadın arkadaşıyla beraber gelmiş, mutluluğu yüzüne yansıran şekilde duruyordu. Eli boş yürümek istemedi. Bir döviz, bir bayrak alıp yürüyüş sonrasında da alanda bayrağı ile durmaya devam etti. Bir başka genç kadın da lise öğretmeni ile beraber gelmiş, toplanma alanındaki kortejleri tek tek geziyor, yürüyüşe dair, alanda neler yapacağımıza dair sohbetler ediyordu. İki genç kadın da alanda olmaktan keyif aldığını hem sözlerine hem davranışlarına yansıtıyorlardı. "Neden 1 Mayıs, ne talep ediyorsunuz bu 1 Mayıs'ta?" sorularına eğitimde yaşadıkları eksikliklerin giderilmesi, sınav stresini yavaşatan bin sınavların kaldırılması cevaplarını verdiler.

Toplanma alanında, yürüyüşte, miting alanında her bir saniyede gözleri ışıl ışıl parlıyordu. Sloganların yankısı, meydanın kalabalığı gözlerdeki ışıltıyı daha da canlandırdı. Bir sene pandemiyle, bir sene pandemi yasaklarıyla geçen 1 Mayıs'ların ardından alanda olmak, kalabalık içerisinde olmak herkese iyi geldi.

Sohbetlerin sonunda, "Bugün bittikten sonra ne olacak?", "Ne yapacağız?" soruları da kafalarda yerini bulmuş oldu. Bir sonraki 1 Mayıs'ı beklemeden, bu senenin yarattığı coşku ile yan yana gelme planları çoktan yapıldı bile.

Kocaeli'den genç bir kadın

DİRENİŞ NE KADAR GÜÇLÜ OLDUĞUMU HİSSETTİRDİ

BURSA Demirtaş OSB'de bulunan Acarsoy Tekstil fabrikasındaki işimden 10 Mart'ta çıkarıldım, 14'ünde de greve başladık. Bu süreçte hep dik durduk, kazanacağımıza inandık ve en başta hepimiz birbirimize güvendik. Sendikali olduğum ilk dakikadan itibaren daha güçlü olduğumu hissettim ama bu direniş süreci bana daha da güçlü olduğumu ve bir aile kazandığımı gösterdi.

1 Mayıs'ta Anayasal hakkımız olan sendikalaşmaya çağırdık herkesi. Bizler sınıf sendikal öncü olduğumuz için işimizden olduk ama bu süreci başarıyla tamamlayacağımıza inanıyoruz.

1 Mayıs bizim açımızdan gayet onurlu ve mutlu geçti. Tekrardan gördük ki birlik ve beraberlik olunca insanın ve kadının yapamayacağı bir şey yok. 4 kişi olarak çıktığımız bu yolda binlerce kişinin desteğine eriştik ki bunların çoğu kadındı. 1 Mayıs'ta alanlarda dahi farklı sendikalardan, farklı örgütlerden kadınlarla hep beraber, iç içeydik.

Grevedeki Acarsoy Tekstil işçisi BURSA

ÖZGÜR YAŞAM, ADİL ÜCRET, EŞİT HAK, ADALET...

HAYATIMIN birçok döneminde farklı iş kollarında çalışsam da son bir yıldır sağlık emekçisiyim. Pandemi şartlarında işe başlamış olmak çok ağır bir sorumluluğu, böyle bir dönemde hem bireysel hem toplumsal kaygılarla boğuşurken birçok sağlık emekçisi arkadaşım ile pandemi dolayısıyla daha da ağırlaşan şartlar altında çok daha fazla ezildik, hak ihlallerine maruz kaldık ve kalıyoruz.

Onurlu mücadelemizi vermek için 1 Mayıs alanlarında toplandık. Üyesi olduğum Sağlık Emekçileri Sendikası ile katıldığım 1 Mayıs, benim içerisinde bulunduğum ilk 1 Mayıs'tı. Her iş kolundan, cinsiyetten, cinsel yönelimden, dinden insan ile birlikte aranan şey aynıydı: Özgür yaşam, adil ücret, eşit hak, adalet... Bu kadar farklılığa sahip insanların bir araya gelip kimseyi yargılamadan, ötekileştirmeden aksine sahip çıkan bir yerden direniş göstermesi tarifsiz bir duygu ve deneyimdi. Bizi biz yapan bu farklılığımızdı. Biz böyle güçlüydük. Kendimi özgür, sağlıklı ve beraberlik duygusu içinde güçlü hissettim.

Berivan YÜCER İSTANBUL

Gelecek derdi bugünü ele geçirdi

E. AVA

Istanbul Aydın Üniversitesi Kadın Araştırmaları Kulübü

Ülkede günden güne artan ekonomik kriz ve yoksulluğun etkilediği önemli kesimlerden biri de öğrenciler. Geçtiğimiz seneden bu yana defalarca altını çizdiğimiz noktalardan biri arkadaşlarımızın bu sene daha fazla çalışmaya ihtiyacı olduğu. Sigortasız, güvencesiz çalışma koşulları ve patron zorbalığıyla birlikte kadın arkadaşlarımız fiziksel tacize, mobbinge ve şiddete maruz kalıyorlar.

Dolayısıyla bu sene yaptığımız

buluşmalarda emek sömürüsü ve okurken çalışmanın zorluklarını daha fazla konuşuyoruz.

Zorlu çalışma koşullarına dair, “3 farklı kafede çalışıyorum ancak yetiyor”, “Derslere giremiyorum, ek mesaiye kalmam lazım”, “Çalışmaktan hiçbir sosyal aktiviteye katılmıyorum, hatta kulübün etkinliklerini bile kaçırıyorum” gibi sözleri fazlaca duyar olduk. Zam yağmurunun durmadığı bu süreçte sigortasız günde 10 saat çalışan ama asgari ücretin yarısını alan arkadaşlarımız bile var!

MÜHENDİSLİK: BİZDEN KABA VE SERT OLMAMIZ BEKLENİYOR!

Farklı fakültelerden arkadaşlarla sürdürdüğümüz tartışmalarda, mühendislik fakültesindekiler karşılaştıkları zorluklardan ve iş olanaklarının ne olduğundan-olmadığından bahsediyor.

Endüstri Mühendisliği öğrencisi Sinem, “Derslerde herhangi bir başarısızlıkta kadınlara ‘Zaten senden mühendis olmaz. Bu işler zor’ denilmesi çok olağan bir durum. Ama erkek öğrencilere cinsiyetleri üzerinden bir serzeniş yapılmıyor” diyerek eğitim hayatında kadın öğrencilerin yaşadığı “olağanlaşan” ayrımcılığı anlatıyor.

Mezun olduktan sonra da eğer yurt dışında okumadıysan, tanıdığın yoksa insan kaynakları, halkla ilişkiler alanlarına yönlendiriliyorsun. Yani kendi alanında iş bulamıyorsun.

İnşaat Mühendisliği öğrencisi Aleyna ise, “Bu mesleği neden okuduğumuzu sürekli açıklar hale düşüyoruz. Ben şu an şantiye ve ofis stajı yapıyorum. Şantiyede kadın olduğun için seni çok fazla ciddiye almıyorlar, bu sefer toplumun dayattığı ‘erkeksi’, sert ve kaba bir role bürünmen lazım, ben bunu istemiyorum” di-

ye konuşuyor.

EĞİTİM: ARTIK GARANTİ MESLEK DİYE BİR ŞEY YOK!

Eğitim Fakültesi’nden Ece ise kamu-özel ayrımının kendinde yarattığı kaygılardan şöyle bahsediyor: “Kamu ve özel sektör ayrımı bizi en çok zorlayan şeylerden biri. Özel okullar ve dershanelerde çalışan öğretmenler uzun saatler çok az maaşa çalışıyorlar. Kamuda çalışmak elbet daha kolay ama atanması oldukça zor. Ne kadar çalışırsan çalış, akademik kariyer yaptığında bile, artık garanti mesleğin var diyemezsin. Son zamanlarda özel okul olan Nişantaşı Üniversitesi’nde yaşanan keyfi işten çıkarmalar bu mesleğe ve özel sektörün hiçbir işine garanti gözüyle bakmamamız gerektiğini gösteriyor.”

SAĞLIK: ATAMA ÇOK AZ, ÖZEL SEKTÖRE MAHKUMUZ

Sağlık alanında okuyan İlayda da kamu ve özel ayrımında yaşanan sorunlardan yakınıyor: “Özel hastanede çalışanlarla sohbet ettiğimde haftanın 6 günü çalışıyorlar. Sabah 7’de gelip gece 12’ye kadar hastanede oluyorlar ve asgari ücret alıyorlar. Çarpıcı bir örnek vereceğim. 30 iş gününde 60 saat fazla mesai yapıp 1 lira bile mesai ücreti almayan bir arkadaşım var. Yeni işe alınan bir sağlık emekçisi bu sömürülere daha fazla maruz kalıyor. Atamalar oldukça az ve kamuda iş bulmak bu yüzden oldukça zahmetli. Onun için özel sektörün acımasızlığıyla karşı karşıya kalacağımı bilmek beni çok kaygılandırıyor.”

Farklı bölümlerden arkadaşların söylediklerinin hepsini aktarmak keşke mümkün olsaydı. Ancak sorunlar özgünlüğüyle birlikte ortaklaşıyor. Birçok arkadaşımızın ortaklaştığı ve yakındığı şeylerden biri özel sektör, okurken çalışmak, mezun olduktan sonra iş bulma çabası... Tüm bunları tartışırken mücadele ve umudun var olduğunu hep biliyoruz.

Görsel: Freepik

Bir kadının tek başına neden ev kiralayamaz?

Berfin GÜLER
Malatya

EN başından beridir sıkıntılar yaşadığım ev sahibim, en son evime gelen arkadaşlarımı bahane ederek bir ton hakaret ve tehditle beni evden attı. Üstelik bu olaydan 2 gün önce kirayı vermiştim. Yasal olarak 1 ay beni çıkaramayacağını söyledim. Tehdit etmeye devam etti.

Neyse ev aramaya başlamak zorunda kaldım. Bir kadın ya da bir öğrenciyse ev bulmak çok zor. Hem kadın hem öğrenciyse neredeyse imkânsız.

Artık telefon ekranından kiralık evlere bakmaktan gözlerim kızarmış bir şekilde emlakçı kapılarını aşındırıyordum. Bir emlakçıya giderken göbeği açık bir bluz giymiştim. Emlakçı yüzüme bile bakmadan diğer ortağına dönüp “Şuna evi göster” dedi. Bakmaya gittiğim iki evden biri döküntü halde olmasına rağmen 900 TL, diğeri ise 1200 TL idi. Emlakçı ile görüşürken “Gelenim gidenim olur” dediğimdeyse “Burası aile apartmanı, attırırlar seni” deyip direkt başlarından atıldılar.

Gittiğim birçok emlakçının bana ilk yönelttiği sorular ne iş yaptığımız, kirayı ödeyip ödeyemeyeceğimiz değildi. Bunlar yerine “Eve erkek gelecek mi? Gelecekse olmaz” oluyordu. Oysa biliyorum ki ben bir er-

kek olsaydım bu kadar sorgulanmayacak, bu kadar sıkıntı yaşamayacaktım. Sanırım artık kapının önüne Cennet Mahallesi Pembe gibi “Erkekler ve küpekler giremez” diye tabela asmamı bekliyorlardı.

Artık tek başıma ev arayamaz olmuşum, kadın arkadaşlarımla ev aramaya çıkıyordum. Onlarla çıktığımda ise dışarıda bir adam epeyce bir süre bizi izlemiş, ev aradığımızı da anlayınca bana gelip “Ben uzun yol şoförüyüm, buyur 4 ay benim evimde kal” diye bir teklifte bulundu.

Sinirlerim bozulmuştu artık.

Bir yandan bu yaşadığım tacizler beni strese sokarken bir yandan da taşınma masrafını nasıl halledeceğim sorunu beni bunaltıyordu. Evden apar topar atıldığım için ne birikmişim ne başka bir şeyim vardı. Ailem olmasa eve de çıkamazdım. Malum günümüz ekonomisinde bir evi bulmak, emlakçı komisyonu, abonelik, kira, eşyalar vs. en az 6-7 bin lira. Bir öğrencinin 1 yıllık burs parası neredeyse.

Güç bela bir ev buldum, o da bir tanıdığımız aracı olmuştu. Bu süreç beni çok yormuştu artık. Ben dikkat etmek zorunda değil, olduğum gibi yaşamak istiyorum. Bizlere reva görülen bu kabuğu yıkmak, özgürce yaşamak istiyorum. Her an evden atılacak mıyım korkusu yaşamak istemiyorum. Evden yine atılırsam, bir sonraki ev maceramda görüşmek üzere...

Görseller: Freepik

Yediğimiz lokmayı saymadığımız, part-time işlerde tacize uğramadığımız bir öğrencilik!

**Hacer
ODTÜ öğrencisi**

İnsanların günlük yaşantısının ana gündemi ekonomik kriz, kadınlara ve LGB-Tİ'lere şiddetin artması, baskıcı rejimin seküler hayata sürekli müdahalesi gibi insanı bunaltan ve geleceğe dair umdu yok eden konular olmuş durumda. Bu yazıda ekonomik krizin ve muhafazakarlaşmanın kadın öğrencilere yaşattığı sorunlardan bahsetmek istiyorum.

Ekonomik kriz ve enflasyonun artmasıyla beraber hayat pahalılığından etkilenen kadın öğrenciler okurken part-time çalışmaya yönelmiş durumda. Bunlardan birkaçı da ben ve arkadaşlarım. Geçtiğimiz aylarda, yediğim lokmayı saymadan yaşamak istediğim için aynı anda iki işte birden çalışıyordum. Biri lokal bir barda müzisyenlik, diğeri de bir kafede garsonluktu. Garsonluk yaptığım kafe ısınmıyordu ve saatlerce mont, atkı ve eldivenle saati 12 lira için çalışmam gerekiyordu. Öyle ki çalıştığım yerden bir hamburger satın almak istesem üç saat çalışmam gerekiyordu. Genellikle ODTÜ'lülerin geçici olarak çalıştığı bu yerde yeni yılın gelmesiyle yapılan zam ise 1, yazıyla bir liraydı. Kafe sahibi öğrencilerin emeğini sömürerek bu şekilde kâr ediyordu. Müzisyenlik yaptığım yerde ise orada eskiden müzisyenlik yapan ve sayılan birisi tarafından sözlü tacize uğramıştım. İnsanların yaptığım müziğe değil, kadın olduğum için geldiklerini çok eril bir dille ifade etmişti.

Bunun dışında, arkadaşımın baristalık yaptığı kafenin, o işten çıktıktan sonra yerine yine ilgi çekmesi için kadın bir çalışan aradığını duymuştum. İş kolu ne olursa olsun kadınların günlük hayatlarında sürekli olarak metalaştırıldığını tekrardan fark etmiş oldum.

Kadın öğrencilerin okurken part-time çalışma motivasyonları ise gözlemlediğim kadarıyla hem ekonomik krizden hem de ailevi bazı sorunlardan kaynaklanmakta. Bazılarının ailesinin durumu iyi değil ve yük olmak istemiyor. Bu durumda da iş-okul-uyku üçgeninde üniversite okumanın getirilerinden olan sosyal hayata, hobi edinmeye, kendini geliştirmeye, topluluklarda bulunarak bir şeyler ortaya koymaya ve tecrübe edinmeye vakit ayıramıyor. Bazılarının da ailesinin durumu iyi olmasına rağmen ailesinin muhafazakarlığı yüzünden ideolojik çatışma içinde. Bu noktada ise, ekonomik bağımsızlığını eline alarak kendini ailesine karşı ifade ederken daha güçlü durmayı hedeflemekte. Fakat şöyle bir durum da var ki bu kadınlar bir yerden burs alamadıkları sürece part-time çalışmanın ücreti, ekonomik bağımsızlığı elde etme konusunda çok yetersiz kalıyor.

Gördüğüm ve deneyimlediğim üzere okurken çalışmak çok bir getirisi olmayan ama öğrencilerin zamanından ve enerjisinden feragat ederek yapmak zorunda olduğu bir şey. Yediğimiz lokmayı saymadan yaşayabilmek için hayatımızdan vermemize gerek kalmamalı. Yaşadığımız tüm bu sorunların çözümü ise mücadelemizde yattır. Bu sorunlarda yalnız olmadığımızı fark ederek her türlü eşitsizliğe, şiddete, baskıya karşı olan mücadelemizi büyütelim!

BEN Munzur Üniversitesi Moda Tasarım Bölümü ikinci sınıf öğrencisiyim. Zaten ekonomik olarak çok kötü bir ülkede yaşıyoruz. Ailemin de durumu iyi olmadığından ebeveynlerime karşı mahcup olmamak için çalışmaya karar verdim. Bir kafede işe başladım, ilk başlarda maratondan dolayı çok zorluk çektim. Ama geçinmem için çalışmam lazım. Aldığım maaş çok azdı; bir şekilde katlanıyordum. Dönüşümlü olarak hem mutfakta çalışıp hem garsonluk yapıyordum.

Çalıştığım zamanlarda hem fiziksel olarak hem de psikolojik olarak çok zorlanıyordum. İşin yoğun temposundan ve zamansızlıktan dolayı çok kez derslerime yetişemiyordum, hatta bu sebeple kaldığım dersler bile olmuştu. İşin verdiği yoğunluktan ötürü bazen siparişlere yetişemiyordum bu da patronlarım tarafından azar işitmeme sebep oluyordu.

Çalıştığım yerin ayrı bir problemi de tacizdi. Bir müşteri tarafından sürekli göz tacizine maruz kalıyordum. Mutfakta çalıştığım için sürekli mutfağa gelip benimle sohbet etmeye çalışıp hem işimi yapmama engel oluyorlardı hem de sözlü taciz ediyorlardı. Bir gün bir müşteriye çay servis ettiğimde benden sosyal medya hesabımı istedi, ben de ona vermeyeceğimi söyledim. Bu durumun devam etmemesi için patronuma söyledim fakat aynı kişi yine kafeye gelip beni rahatsız etmeye devam etti.

İşyerinde en son şöyle oldu: Çalıştığım bir gün çok rahatsızdım, sadece 5 saat çalışabildim. İzin almakta da çok zorluk çektim, yerime bakması için arkadaşımı çağırdım. Eve gidecekken memleketten bir arkadaşımınla 5 dakikalığına görüşmek için yanına gittim. O esnada da izinde olan başka bir çalışanla denk gelince o da

patronu arayıp benim dışarda olduğumu söyledi. Patron da beni arayıp beni yalnızlıkla suçladı. "Böyle davranan bir kişiyle çalışmayacaklarını" söyleyip beni işten kovdu. Durumumu anlatmak için sonraki günü bekleyip kafeye gittim, patrona olanları anlattım fakat bana yine inanmadı. Hatta işçi çıkarmaları gerektiğini de söylediler. Bunu söyledikten sonra beni çıkarmak için yer aradıklarını anlamıştım.

AY SONUNU DEĞİL GÜN SONUNU HESAPLIYORUZ

Son dönemde yaşanan ekonomik krizden öğrenci olarak ben de payımı aldım elbette. Son çalıştığım yerden kovulunca tekrar çalışmam gerektiğinin de farkındaydım ama ya çalışma şartlarının kötülüğünden ya da işlerin tam gün olmasından kaynaklı çalışmadım. Bu durumda tamamen aileye bağlı kaldım. Ailem de varlıklı insanlar olmadığından ve işleri kötüleştiğinden zaman zaman akrabalarımın borç alarak bana para yollayabiliyorlar. Normal şartlarda hep ay sonunu hesaplarlarken artık gün sonunu hesaplamaya başladım.

Sürekli bir çıkmazın içindeyim, mezun olana kadar nasıl idare edeceğim? Mezun olduktan sonra nasıl iş bulacağım? Bunları düşünmekten çok yıprandım. Ne kadar düşünürsek düşünelim şunu çok iyi bilmeliyiz ki bu böyle devam edemez. Benim gibi bu ülkede milyonlarca genç kadın kaynama tutunmak, çalışmak, geleceğini kazanmak için yaşam mücadelesi veriyor. Bu sorunların çözülmesi, genç kadınların okulda, işte ve her yerde verdiği bu yaşam mücadelesinin ayrı ayrı verilmesinden ziyade birlikte verilmesi gerekiyor, başka türlü bir çözüm yok önümüzde.

Munzur Üniversitesi'nden bir öğrenci

İşitli sahnelerin bir de arkası var...

Müzik sektörü çalışanı Kadıköy-İstanbul

Müzik sektörüne girişim benim için masal gibiydi, çok heyecanlı ve azimli hissediyordum. Sektöre birçok kişi kazandırdığını sandığım birinin yanında işe girdim. Bir şeyler öğrenebilecek, kendimi geliştirecektim. Hiçbir sorgulama yapmadan, sektör hakkında bir bilginim olmadığı için az bir ücreti hemen kabul ettim. Haklılar, acemiliğim çıkana kadar idare ederim diye düşünüyordum, meğer İstanbul'da debelenişimi kendi ellerimle hazırlamışım. "Acemilik" hiç bitmedi. Bunu fark etmemle birlikte sektöre dair sorgulamalarım başladı.

Girdiğim şirkette çalışanların ve sanatçıların hakkının yendiğini gördüğümde ise çok severek yaptığım, öğrenmekte hevesli olduğum dijital işlerimden bile soğumuştum. Fakat bu duruma inanamayıp etrafımı gözlemlemeye ve suçu kendimde bulmak istercesine nerede eksik bir şey yaptığımı fark etmeye çalıştım.

Artık beraber çalıştığım iş arkadaşlarım, büyüklerim hakkında kendi içimde sorgulama yapmaya başlamıştım. Çevremde sadece erkeklerden oluştuğunu fark ettim. Sahne arkası işlerde, sahnede, yönetim kısmında kadın çalışanlar çok azdı. Sektörde kadın çalışanların, işverenler tarafından "Sen kadınsın, seni dinlemezler" çıkışlarına hızlıca aşına olduk. Tabii patronlar 18 saat çekimde kalan kadın çalışanın hakkını gözetmeden çok ağır şartlar altında çalıştırıyordu. Kadın çalışanlar erkek çalışanla aynı işi yaptığı, hatta bazen iş yükünün fazla olduğu durumlarda bile düşük maaş alıyorlardı.

KADIN SANATÇILARIN ÖNÜNE KONAN TAŞLAR

Kadınların sektörün mutfağında yükselmesi için erkeklere göre daha çok şey yapması bekleniyordu. Tabii bu müzik yapan kadınlar için farklı ilerliyordu. Birçok sohbet ve iş ortamında kadın sanatçıların sahnelerine gidilmesinin sebebinin sesleri olmadığını, bedensel özelliklerine göre sahneye çıkması gerektiği algısıyla çok sert bir duvara çarptım. Müzik kariyerine adım atmak isteyen birçok genç kadının bu yolda sözlü ve fiziksel tacizle başlayan, kısa ya da açık giyinmezse, büyük beden giyiyorsa tanınmasının ve sahne almasının imkansız olduğu söylemleriyle karşılaşmasına şahit oldum. Sektörde çalışmaya devam ettikçe bu yaşananlar küçülüyor gözümüzde. Sektördeki kadınlar yaşadıkların paylaştığında "Bu olay ne ki" lafı çok duyuluyor. Bu çok canımı yakıyor ama bu alanın mutfağından sahnesine her bölümde yaşananlar günden güne kötüleşiyor.

DAYANIŞMAMIZLA YOL AÇTIK

Mesela şimdi çalıştığım bir kadın sanatçı 15 yaşındayken kendi sözünün bestesini yapıyor ve üretiyor. Bir süre önce ürettiklerini yayınlamak ve sektörde yer edinmek isterken yapımcıların sözlü ve fiziksel tacizine maruz kalmış. Biz tanıştığımızda müziği bırakmayı bile düşünmeye başlamıştı. Evde kendi üretimini yapıyor fakat hiçbir yerde yayınlamıyor, hatta dinlenmiyordu bile. Sonra yaşadıklarımızı paylaştığımızda beraber bir yola çıktık. Şimdi o üretiyor, ben yayınlamasında yardımcı oluyorum. En azından biz dayanışmamızla birbirimize yeni bir yol açtık.

6 dil bilen, fazla 'kalifiye' olduğu için iş bulamayan bir işsizim

L.E. TuzlucaYır-Ankara

BEN şu anda Ankara'da yaşamakta olan 27 yaşında bir kadını. Ankara'da bir kız meslek lisesinde açıcılık eğitimi aldım ve okulun beşincisi olarak mezun oldum. Hayatım boyunca yapmak istediğim şeyin bu olmadığına karar verip üniversite sınavına hazırlandım. Üniversitede İngilizce Öğretmenliği okudum. İşsiz kalmak için de İngilizce öğretmenliğinin yanında Uluslararası İlişkiler eğitimi aldım.

Üniversite yıllarım boyunca dört dil öğrendim. Şu anda altı dili anlar, konuşur durumdayım. Bunun yanında kendimi geliştirmek için sertifikalar aldım. Şu anda bir dosyaya sığmayacak belgem var. Gelin görün ki bunlar bir işe yaramıyor. Buna geleceğim; ama öncelikle mezun olduktan sonraki üç seneden bahsedeyim size biraz.

2018 Haziranında mezun oldum. Ağustos'ta özel bir kurumda öğretmen olarak iş buldum ve gayet sevinçliydim. Ta ki işe başlayana kadar. Hafta sonu kursuna ek olarak hafta içi 40 saatten fazla derse giriyordum ve -öğretmenler beni anlayacaktır- bu gerçekten fazla; bir süre sonra her teneffüste pastil kullanmak zorunda kalıyordum. Herkesin bu durumda

olduğunu düşünerek devam ettim. Ama maalesef ki astım başlangıcı ve vertigo sebebiyle istifa etmek zorunda kaldım.

MESELE 'İŞ BEĞENMEZLİK' DEĞİL

Sonrasında böyle olmayacak deyip bir sene boyunca KPSS'ye hazırlandım ve önceki seneler 67-68 puanla atanan

Görseller: Freepik

arkadaşlarıma özenip, bunu yapabilirim dedim. Ve KPSS sonucunda 71 puan aldım. Lakin işler yine umduğum gibi gitmedi ve atama sayıları azaldı. Sonuç olarak atanamadım. Sonrasında 20'den fazla şirkete CV yolladım. Bazıları fazla "kalifiye" olduğum için elendiğini söylediler. Fazla anlam vermemiştim buna başlarda fakat sonra öğrendim ki fazla maaş beklentim olacağını düşünüp eliyorlarmış. Sonrasında yakınarımdan duyduğum bir işe gittim ve bir ailenin yanında yataklı öğretmenlik yaptım. Çocuğun bütün dersleri İngilizceydi; sabah 8 akşam 7 çalıştım. Tek bir çocukla ilgilendiğim için işim çok daha kolaydı tabii lakin yatılı olduğu için ailemi iki haftada bir görebiliyordum. İşverenlerim çok iyi insanlardı fakat beş ay sonrasında daha fazla devam edemedim.

İnanın son beş aydır zincir marketlerde geçici de olsa çalışmak için başvuru yapıyorum. Ben milyonlarca işsiz genç kadından sadece birisiyim. Şu anda yurt dışına çıkmak için eğitim fırsatı kovalıyorum. İş beğenmezlik ettiğimi düşünenler mutlaka olacaktır, gitsem bir sürü iş bulacağımı söyleyenler de. Genç insanların kaçıp gitmesini engelleyecek tek şey istihdam sağlamak ve rahat bir iş ortamı oluşturmak. Umarım ülkemiz bizim gibi "fazla kalifiye" elemanları elinden kaçırmaz.

Fabrika sahibi değilsen buraya bir bak!

Merhaba sevgili Ekmek ve Gül okurları, Ben Açelya. 30 yaşındayım. Elektrik-elektronik mühendisi olarak yaklaşık 5 yıldır çalışmaktayım. Mesleğimi seçerken cinsiyetimden ötürü ayrımcılık göreceğimi düşünerek tercih etmedim bu mesleği elbette. Ama iş hayatına girince bu ayrımcılık çok sert bir şekilde etki etti. Hatta daha öğrencilik yıllarımda staj aşamasında dahi yaşadım. Birçok staj ve iş görüşmesinde erkek olmadığım için ötürü bu işi yapamayacağım açıkça söylendi. Kadınların da mühendislik alanında yapabileceği işler olduğu, örneğin bir ofiste masa başında üretime dahil olmadan ya da sahada çalışabileceği sözlerini duydum, "tavsiyeler" aldım. Yeteneklerinize ya da ilerlemek istediğiniz alana göre tercihleri sizin seçmenize imkân tanımayan erkek egemen bir iş dünyası ve bu iş dünyasında oluşturulan tabular... Bunlarla baş etmek gün geçtikçe zorlaşsa da yılmadan devam etmek zorunda olduğum gerçeğini her sabah işe gitmeden kendime hatırlatıyorum.

YOK BİRBİRİMİZDEN FARKIMIZ

Geçtiğimiz gün Ekmek ve Gül işçi kadın buluşması gerçekleştirdi. Farklı

sektörlerden kadın işçiler, çalışma ve yaşama koşullarındaki değişimleri, karşılaştıkları güçlükleri, uğradığı ayrımcılığı anlattı. Örgütlenmedeki zorlukları, erkek egemen bürokratik sendikal anlayışı, hatta kol kola mücadele ettiği erkek işçinin, iş temsile gelince nasıl da ayrımcılık yaptığını anlattı. "Yok birbirimizden farkımız" dedim. Eğitimli olmak ya da olmamak tercih edilen bir durum değil. Kapitalizmin yarattığı eşitsizliklerin sonucu ve en nihayetinde fabrikanın sahibi değilseniz hepimiz kol ya da kafa emeğini satıp geçimini sağlayanlarız.

Üstelik artık hangi üniversiteyi bitirmiş olursanız olun, kaç dil biliyor olursanız olun, ülkemizde bunun bir karşılığı yok maalesef. Hepimiz birer ucuz iş gücüyüz. Beyaz yaka olarak tanımlanan sınıf ayrımcılığına da karşıyım. Çünkü bu ayrımcılık bölmek için bilerek yapıyor. Aslında bizler de birer işçiyiz. 8 saat, hatta çoğu zaman karşılığını alamadığımız uzun mesai saatleriyle asgari ücretten çok az bir farkla çalışmaktayız. Hatta ve hatta yeni mezun olan meslektaşlarımız eğer bir iş bulabilirlerse resmi olarak asgari ücret alıp, aldığı paranın da bir kısmını elden işverene geri ödeyerek hayatını idame ettirmeye çalışıyor.

Geçtiğimiz gün bir arka-

daşım anlattı. Memleketten bir tanıdığının oğlu makine mühendisi, İzmir'de iş bulmuş 3 bin liraya... Üç bin lira... Ne büyük para... Kaçtırmamak için ailecek düşmüşler yollara. Ailesinin ömür boyunca çalışıp didinip, kendi yaşamlarından kısarak edindiği ev, araba satılmış bu paraya İzmir'de yaşanmaz diye. Ailecek İzmir'e taşınmış. Genelde üniversiteyi kazanan genç kadınların ya da yeni işe girmiş kadınların yanına taşınılırdı. Eşitsizlik, feodal bakış sürse de koşullar aynı davranmaya zorluyor herkesi... Biz emekçi kadınlara düşen kötünün de kötüsü sadece...

İŞSİZLİK ÜCRETLERİ DÜŞÜRMEK İÇİN KULLANILIYOR

Asgari ücretin yarısına çalışmayı kabul eden koca bir mühendis kitlesi var bu ülkede... Bunu kabul etmek zorun-

da bırakıldığı bir düzen mevcut. Çünkü işvereni için dışarıda onun gibi teklif ettiği ücretlere çalışacak bir yığın üniversite mezunu ucuz iş gücü olduğunun da farkında.

Bizler bu süreçte hakkımızı almak için tüm işçiler olarak mücadele etmek ve örgütlenmek zorundayız. 1 Mayıs'lardan aldığımız güçle "sen bu işi yapamazsın" diyen "dışarda bir sürü işsiz var, kabul edersen et, etmezsen kapı orda" diyerek sebebi olduğu işsizliği emeğimizi ucuzlatmak için kullanan tüm sermayedarlara inat bütün emekçi, işçi kadınlar olarak yan yana gelmenin yollarını çoğaltmamız gerek.

Ekmek istediğimizi, gülden de vazgeçmediğimizi göstermenin, bunları elde etmenin örgütlenmeden başka yolu yok!

Açelya
İZMİR

6 buçuk saat kölelik yarım mesai mi sayılacak?

20 NİSAN tarihinde gittiğim iş görüşmesinden bahsetmek istiyorum sizlere. Hukuk bürosu olan bir katta, iki tane büroda, üç avukat, bir stajyer çalışıyor. Her iki büronun temizliğine, çayına bakılacakmış, gelen misafirleri ile ilgilecekmiş. Rutin büro işleri yani... Fakat verdikleri maaş 2 bin 100 lira. Neden? Yarım gün çalışacaksınız dediler. Öyle miydi gerçekten gelin anlatayım.

Sabah saat sekiz buçukta başlayan çalışma, iki buçuk üç gibi bitiyor. Yani yarım gün dediğimizde normalde 4 saat çalışılması gerekirken beni 6-6 buçuk saat çalıştırıyorlar. Anlayacağınız yarım sigorta yapılacak, yarım maaş verilecek. Asgari ücret üzerinden yapılan hesapta, "Asgari ücret 4 bin 200, size vereceğimiz ücret 2 bin 100" olacak denildi. Düşünün 3 tane avukatın verdiği ücret 2 bin 100 lira bu devirde. Bu pahalılıkta 2 bin 100 lira ne kadar, neye yetebilir? Bir de yol parası tutacak 300 lira. Yani benim elime geçen sadece 1800 lira olacak. Yemeği sorduğumda kendileri yemek yemiyorlarmış. Dışarıda yedikleri için "Siz kendiniz hazırlayacaksınız, mutfağımız var ister makarna yapın yiyecek ister çorba ile geçirebilirsiniz" dedi. Resmen insanları işsiz olduğu için kullanıyorlar. Bazıları bolluk içinde yaşarken bizleri üç kuruşa mahkûm ediyorlar.

İş arayan bir kadın
Tuzluca'yır/ANKARA

Sağlık emekçileri: Ateş düştüğü yeri değil hepimizi yakıyor

Başak Edge GÜRKAN
SES İşyeri Temsilcisi

Mayıs ayı tüm dünyada mücadele günü olarak kutlanarak başlayan bir ay olmasıyla birlikte aynı zamanda 5 Mayıs Dünya Ebeler Günü ve 12 Mayıs Hemşireler Günü'nün de kutlandığı bir ay. Peki ebeler ve hemşireler şu koşullarda günlerini gerçekten kutlayabiliyor mu? Yüksek oranda kadınların çalıştığı bu mesleği ifa ederlerken birçok kışkıracı içindir.

Türkiye'de 2020'nin ocak ayında yayımlanan son verilere göre 198 bin 465 hemşire bulunuyor. Buna göre bin kişi başına 2,4 hemşire düşüyor. Türkiye, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütüne (OECD) göre kişi başına düşen hemşire sayısında, 37 ülke arasında 36. sırada.

Sorunlar yeni değil ama pandemi süreciyle birlikte daha da derinleşti. Dolayısıyla tepkiler de arttı. 2021 yılı kasım ayından bu yana sağlıkçılara verilecek haklar ancak yapılan protestolar, büyük iş bırakma eylemlerinin sonucunda iktidarın dilinde az da olsa yer etti. Kazanılmış haklar olsa da sağlıkçı kadınların derdine derman olmadı.

Türk Hemşireler Derneği geçtiğimiz aylarda hekimlerden sonra

yurt dışına taşınma planları yapan hemşirelerin de sayısında artış yaşandığını, 2022 yılında hemşire göçünün kapıda olduğunu açıkladı. Özlük haklarında özellikle maaş konusunda yaşanan sıkıntılar, 30-35 yıllık hemşirelerin bile neredeyse açlık sınırı altında maaş alması, uzun nöbet saatleri ile insanlık dışı şartlarda çalışıyorlar. Hastanelerde yıla, yaşa göre görev tanımlamaları olmadığı gibi hizmet yılı 20 ya da 30 yılı aşan hemşire ve ebe arkadaşlarımız hâlâ yoğun olarak nöbet tutmak zorunda kalıyor. En büyük açmaz: geçinmek için nöbet parasına ihtiyaçları olduğu için kendileri de nöbetten çıkmak istemiyor.

Oysa gerçekten insanca yaşayacak bir ücret almış olsak hiçbirimizin o nöbet parasına ihtiyacı olmayacağı gibi yasal düzenlemeler ile hizmet yılı ve yaşa göre, klinik ve nöbet sayıları düzenlenmiş olsa, daha insanca çalışacağımız bir ortam oluşmuş olacak. Şu an hastane, çocuk, bakım işleri, ev işleri çıkmazında yaşamına devam etmek zorunda kalan sağlık çalışanlarının "Artık yeter" çığlığına hem idareler hem Bakanlık hem de iktidar tarafından kulak tıkıyor.

ÇALAKALEM SÖZLEŞMELER

Ancak kulak tıkayan sadece sistemin işleticileri mi? Aynı zamanda üyesi olduğumuz sendikalar da bu çığlığa kulaklarını tıkıyor. 2021 yılında toplu sözleşme masasında kadınların adı geçmemiş hatta toplu sözleşme masasına gidilirken sağlıkçı kadınların talepleri

eri bile sorulmamıştı. Burada sözüm sadece toplu sözleşmeyi imzalayan sendikaya değil diğer sendikalar da. Bu dönemde bu talepleri güçlü bir şekilde haykırmaları gerekirken sessiz kalmayı yeğlediler. Çalakalem hazırlanmış tasarlarda kadınların adı doğru düzgün geçmedi bile.

8 Mart'ta birer karanfil dağıtılarak geçirilmeye çalışılan kadınların talepleri Emekçi Kadınlar Günü'nde bile görülmedi maalesef. Herkesin kendi sözünü söyleme telaşında olduğu 8 Mart'ta ne işyerlerinde ne alanlarda (birkaç hastaneyi dışında tutarak söylüyorum) sağlıkçı kadınların yaşadığı sorunların biri bile gündeme gelmedi. Sadece sağlıkçı kadınlar da değil kamu emekçisi kadınların tamamının öyle... Sendikalar işyerlerini kendine dert etmeyince, işyerinde yaşanan sorunlardan, kadınların taleplerinden bihaber genel-geçer açıklamalarla, kendi söyleyeceği sözün söylenmesini dert ederek geçiriyorlar. Masa başında hazırlanan talepler, işyerlerinde tartışılmadığı için bazen ne kadar haklı olursa olsun sahiplenilmiyor. Her koyun kendi bacağından asılır misali ateş düştüğü yeri yakıyor...

1 MAYIS'IN ARDINDAN

İşte ateş düştüğü yeri yakmasın diye ülkenin ekonomik koşullarını karşısında "geçinemiyoruz" çığlığını büyütürken, çalışma koşullarımızın insanca olmasını talep ederek 1 Mayıs alanlarını doldurduk. Şimdi hem sendikalarımızı gerçek bir mücadele örgütüne çevirmek üzere hem de haklarımızı elde etmek üzere meslek günlerimizi mesleki onurumuza yakışacak şekilde kutlamak için mücadeleye devam etmeliyiz, edeceğiz.

Fotoğraf: Evrensel

Sendika dışına itilen kadınlar

Sağlık emekçisi
İzmir

Ben İzmir'de bir eğitim araştırma hastanesinde sendika işyeri temsilcisiyim. Bilindiği gibi sağlık hizmet alanında çok sayıda kadın işçi ve emekçi var. Meslek grubuna göre değişse de yaklaşık yüzde 60'ımız kadın. Bu alandaki sendikal çalışmalarda çalışma koşulları, özlük ve sosyal haklar ve ücret talepleri için mücadele ederken kadınların dışarıda bırakılmasının büyük hatalara yol açtığını görüyoruz.

Her türden örgütlü mücadelede iş birliği ve iş bölümü çok önemlidir, herkes basın metni okumak istemez, herkes tek tek katları dolaşıp sorunları derleyemez ya da eylem çağrısı yapamaz; ilgi, yetenek, bilgi birikimi ve deneyimler önemlidir. Kimimiz örgütlenme faaliyetlerinde daha yetenekli ve isteklidir, kimimiz ajitas-

yonda; kimimiz basın, kültür alanında rol almada başarılıdır, kimimiz de hukuksal sorunların takibinde. Amma velakin biz kadınların görev alırken medeni halimiz de önemlidir, çocuk ya da bakımlı üstlendiğimiz bir aile üyesinin olup olmadığı da... "Başımızda kim varsa(!)" kocamızın, ağabeyimizin, annemizin, babamızın "sendikayla uğraşmamızı" onaylaması da önemlidir, engel çıkarmaması da...

Mesai dışı saatlerde, hatta merkezi düzeyde Ankara'da, İstanbul'da vs. yapılan toplantı ve etkinliklere katılmanın biz kadınlar için çoğu kez imkânsız ya da zorlayıcı olduğu da ortadayken sendika yönetimlerindeki sayımızın az olmasına da şaşırıyoruz.

Bakıyoruz, merkezlerden alınan kararlar işyerlerine dayatılıyor. Hangi konfederasyona bağlı olursa olsun hemen tüm sendikalar bürokrasiye teslim olmuş; bu ise sadece işyeri inisiyatiflerinin kırılmasına değil, kadınların sendikal çalışmalarının dışında kalmasına da sebep oluyor.

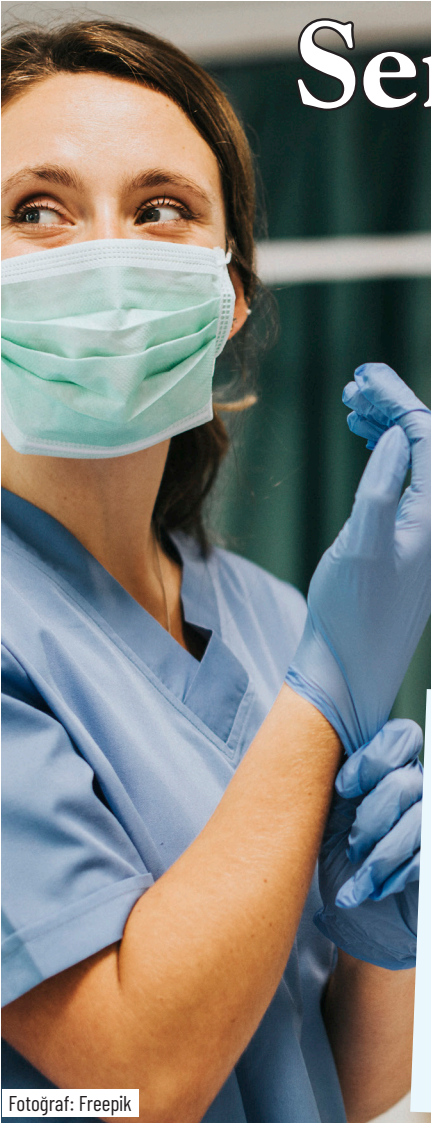
Sendika izni süreleri sistemli bir örgütlenme çalışması yürütmek için yeterli değil, mesai sonrası ya da izin günlerinde işyerinde çalışma yapmak ihtiyacı oluyor, ancak bu tempoyu bir kadın temsilcinin yakalaması çok zor.

Herkes biliyor ki kurumun bahçesinde yapılan bir eylem ya da etkinliğe katılan emekçilerin hepsini merkezi bir mitingde görmemiz imkânsızdır. Bu durum kadın işçi ve emekçiler için daha bariz.

Defalarca deneyimlediğimiz gibi hastanedeki yemeklerin düzeltilmesi, vardiyaların düzenlenmesi, personel eksikliğinin giderilmesi, servis sağlanması vb. işyerine özgü taleplerle yürüttüğümüz çalışmalara kadın-erkek pek çok temsilci ve sendika üyesi katılır. Ama bilmem kaç konfederasyonun ortak çağrısı ile Ankara'ya yapılan bir yürüyüşe aynı oranda katılım olamaz.

KADIN İŞYERİ TEMSİLCİSİ ELBETTE OLUR!

KADINLARIN sendikal çalışmanın dışına itilmesine en güzel örneklerden biri de temsilci seçimlerinde yaşanmıştır. Kadın arkadaşın yukarıda sözü geçen engelleri yoktur, fedakârca ve özgürce örgütlenme çalışması yapabilecek konum ve yetenektedir ancak, "Kadın temsilci mi olur, kadınlar anlamaz, o ancak süslenip gezmeyi bilir" vb. söylemlerle küçümsenir. Buna rağmen seçilir; seçim sonrası bu sonucun kabullenilmesi için de normalin üstünde performans sergilemek durumunda bırakılır. Seçilen kadın sendika temsilcisinin "En iyi öğrenme mücadele alanında oluyormuş, bir kadının temsilci olmasını kabul etmeleri için verdiğimiz kavga beni ve üyemiz kadın işçileri daha güçlü yaptı" demesi ise konu açısından oldukça çarpıcı değil mi?

Fotoğraf: Freepik

İnsani Şeyler: Evet, her şey sınıfsal!

Latife KARTAL

Karine Tuil'in romanından uyarlanan ve ilk gösterimi 2021 Venedik Film Festivali'nde yapılan Yvan Attal'ın son filmi İnsani Şeyler (Les Choses Humaines) 41. İstanbul Film Festivali kapsamında ülkemizde de seyirciyle buluştu.

Bir sebepten İstanbul'da bulunmam ve boş olan birkaç saatimi festival filmlelerinden birini izleyerek geçirmek istemem üzerine o saatlerdeki filmler için ufak bir araştırmaya giriştim. Çok fazla alternatifim yoktu ancak bir cinsel saldırı hikâyesi olduğunu okuduğum İnsani Şeyler'e de biraz mesafeliydim açıkçası. Öyle ya; klişe bir kadın hikâyesi olabilir, yanlış politik mesajlarıyla canımızı sıkabilirdi. Biraz da birlikte gideceğimiz arkadaşların motivasyonu iyi ki izlemişim dediğim bir filmi izlemiş oldum. Sonunda söyleyeceklerimi baştan söylemek pahasına şunu diyebilirim ki; baştan sona düşündüren, film boyunca birkaç kere fikir değiştireceğiniz ve sonunda izlediğiniz filmden memnun olarak çıkacağınız güzel bir film olmuş, denk gelirse kaçırmayın. Filmi sürprizini kaçırmadan aktarmaya çalışacağım, umarım başarabilirim.

Film, ünlü ve güçlü bir televizyoncu olan Alexandre'in babasının alacağı onur ödülü törenine katılmak için birkaç günlüğüne Paris'e gelmesiyle başlıyor. Alex, Amerika'da Stanford Üniversitesinde eğitim alan, hangi ünlü Amerikan şirketinde çalışacağına henüz karar verememiş, "başarılı" bir genç. Yine tanınır bir feminist olan annesi ve babasının ayrıldığından dolayı parçalanmış ailesiyle sorunları olan, kendinden büyük bir kadına âşık Alex'in gözünden izliyoruz filmin ilk bölümünü. Alex ve babası sınıf kinimizi bileyedursun, annenin katıldığı bir tele-

vizyon programında başka bir kadınla yaşadığı tartışma bizi de tam da memleketimizin de hâlihazırda gündeminde olan bir tartışmaya, göçmenlerin cinsel suçlardaki payına çekiyor. İki kadın arasındaki tartışmanın absürtlüğü suçun bireyselliğini düşündürüyor. Yani cinsel suçlarda failin göçmen mi yerli mi olması neden önemli olsun ki? Peki, suç gerçekten bireysel mi? Film ilerleyen aşamalarda tekrar tartıştıracak bu soruyu bize.

DEĞİŞMEYEN YARGI EZİYETİ

Babası için Paris'e gelen Alex ünlü, zengin ve son derece yoğun olan televizyoncu babasıyla bir türlü görüşemeyince annesini ziyaret ediyor. Annesi, yeni sevgilisi ve sevgilisinin 17 yaşındaki lise öğrencisi kızı Mila'yla yaşıyor. Anne yemekten sonra Alex'in eski arkadaşlarıyla bir partiye katılacağını öğrenince muhtemelen ilişkilerini geliştirmek için Mila'nın da onunla gitmesini istiyor ve evden Mila ve Alex beraber çıkıyor. Ertesi sabah Mila aşırı dindar annesiyle beraber polise gidip Alex'ten bir önceki gece partide kendisine tecavüz ettiğine dair şikâyetçi oluyor. Bundan sonra 30 ay sürecek ve tüm taraflar için eziyete dönecek yargılama süreci başlıyor. Üstelik adli yargılama değil sadece, ünlü isimlerin işin içinde olması tüm kamuoyunu da yargılama sürecine katıyor.

Mila'nın gözünden izlediğimiz bu bölümde, zaten hayatı boyunca unutamayaacağı şeyi ona yaşatanın cezasız kalmamasını istediği için Mila'ya yaşatılanlar biz kadınlar için çok tanıdık, öfkemi kontrol etmekte zorlandığım kısımlar da tam da buralar. Mila'nın yaşadığı korkunç şeyi defalarca teker teker annesine, polise, psikoloğa vs. diğerlerine anlatmak zorunda kalması, her anlattığında tekrar aynı acıyı yaşaması izleyenin de boğazında bir

çift elle bu kısımları izlemesine neden oluyor. Ki hakkını yememek lazım en azından bizim memlekettekilerden daha anlayışlı polislere, ebeveynlere anlatmak zorunda kalıyor diye bir tık da olsa rahatlamıyor değil insan... Bu noktada annelerin olaya yaklaşımı da dikkat çekmeye değer. Mila'nın koyu dindar annesinin kızının en çok yanında olması gereken zamanda dini ayine gitmesi de şaşırtmıyor bizi, onları terk ettiği için Mila'nın babasını suçlaması da. Ancak Alex'in annesinin oğlunun asla böyle bir şey yapmayacağına dair reddedişinin sonrasında "Bir anne olarak kabul edemiyorum ancak bir kadın olarak oğlumun bu suçu işlediğini biliyorum" noktasına evrilmesi içimize su serpiyor.

YARIN DEĞİL HEMEN ŞİMDİ DEĞİŞMELİ

Cinsel suçlar özgünlüğü nedeniyle biraz karışıktır malum ve genelde rıza tartışması yapılır. Filmde de Alex'in kendini savunduğu tek nokta Mila'nın da rızası olduğu yönünde. İşin acı tarafı bunu salt kendini savunmak için söylemiyor oluşu. Olanların gerçekten Mila'nın rızasıyla yaşandığı konusunda çok emin. Yaşıyla, sınıfsal pozisyonuyla, karakteriyle Mila'nın üzerinde kurduğu tahakküme dair hiçbir fikri yok. "Hayır" dememenin, diyememenin rıza anlamına gelmeyebileceğine dair hiçbir algısı yok. Mila'yla gittiği partide kendi sınıfından arkadaşlarıyla "Herkes bu gece bir kızın iç çamaşırını getirecek" iddiasına girip alkol, uyuşturucu kullanımı derken oyunun kurbanı olarak Mila'yı seçiyor olması ve bunu Mila'ya da söyleyerek ona kendini aşağılanmış hissettirmesi dışında bir hatası olduğunu göremiyor. Mila'nın ne kadar korktuğunu, seksüel eylemlerin isteği dışında yaşandığını Alex de iddiayı başlatan arkadaşları da ancak yar-

Fotoğraf: İnsani Şeyler filminin fragmanından ekran görüntüsü

gılama sürecinde fark edebiliyorlar.

Filmin başarısı tam olarak da bu noktada aslında benim için. Sınıfsal tepkileri çok iyi vermesinde ve aslında yaşananların hiçbirinin toplumsal koşulların dışında tek başlarına değerlendirilemeyeceğini düşündürmesinde... Alex'in Mila'ya yaşattıklarını görememesini sağlayan toplumsal koşullar yokmuşçasına Alex'e tek başına öfke duyamadım ve onun kişisel olarak cezalandırılmasının benim için yeterli olamayacağını fark ettim. Burada Alex'in iradesini yok sayan ve her şeyi içinde bulunduğu sınıfa havalı eden bir noktadan bahsetmiyorum elbette ama filmin başında suçun bireyselliğini düşünürken geldiğim yerde Alex'e farkında bile olmadan suç işleten toplumsal koşulları görmezden gelemedim. Velhasıl; evet, her şey sınıfsal... Ancak bu lafı etmek de tek başına yetmiyor. Bir kez daha aynı noktaya geldim. Bizi etrafımızda olup bitenlere kör eden bu düzen değişmeli, hem de hemen. Yarın değil, şimdi. Ne kadınlar olarak ne de insanlık olarak daha güzel bir hayatı kurmanın başka yolu yok zira...

68'DEN GÜNÜMÜZE MÜCADELENİN ÖZNESİ KADINLAR

Selma GÜRKAN

68 Hareketine ve 70'lerin ikinci yarısından sonra yükselen harekete dair değerlendirmelerde genellikle kadınların rolüne yapılan tespitler destekçi rolle sınırlı. Özellikle 68 Hareketi dendiğinde ilk akla gelenler militan erkekler ve kadınların daha gerilerde, destekçi rollerle hareketin bir parçası olduğuna dair bir yargı oluşmuş nedense. Oysa hareketin bütününe baktığımızda durum hiç de böyle değil.

68 Hareketinin özellikleri, içerdiği taleplere baktığımızda; Amerikan emperyalizmi başta olmak üzere antiemperyalizm, savaş karşıtlığı, mazlum halkların desteklenmesi, cinsiyet eşitliği, kimlik talepleri öne çıkmakta. Siyasal alanla sınırlı bir isyan değil, emperyalizme meydan okuduğu gibi toplumsal kurallara, adaletsizliğe meydan okuyarak, edebiyattan, müziğe, sinemaya kültür ve sanata yerleşik değer yargılarını aşarak yükselen hareketin içinde kadınların önemli bir yer tuttuğu aşikar. Jacqueline Heinen'in YeniYol1 sitesinde yayınlanan, "1968 Kadınları: Hareketin Ayak Sesleri" başlıklı makalesinde verdiği bilgilere baktığımızda

68'de de 78'de de kadınlar mücadelenin ayrılmaz bir parçasıydı, inanmışlıklarıyla, değiştirici gücün bir parçası olarak kendi iradeleri ve ataklıklarıyla militanydı.

Almanya 68 hareketinin içinde kadın hareketinin mayalanmasına dair özel çalışma ve toplantılar dikkat çekiyor. Yine aynı makalenin verilerine göre; Britanya'da balıkçı teknelerinin kaybolması üzerine harekete geçen balıkçı eşlerinin, balıkçıların yaşama koşullarının düzeltilmesi ve güvenliklerinin sağlanması için verdikleri mücadele, Ford fabrikası kadın işçilerinin erkeklerle ücret eşitliği için greve çıkması ve bu grevin işçi kadın hareketinin mayalanmasına etkileri de oldukça dikkat çekici. 68 Hareketinin kadın mücadelesine dair özelliği, ilerleyen yıllarda Fransa, Yunanistan, Portekiz örneklerinde de oldu-

ğu gibi pek çok ülkede kadın mücadelesinin gelişmesinde etkisini göstermesi oldu.

GÖRÜNMEZ KILINANLARIN VARLIĞINI VURGULAMAK

Türkiye 68 Hareketine de mercek tuttuğumuzda tarihte mücadele içinde var olan ancak görünmez kılınan kadınların hareket içindeki gerçek yerini görebiliyoruz. Necla Ülkü Kuglin'in 8 Mart 2021 tarihinde yeniden yayımlanan makalesinde Türkiye 68 Hareketindeki kadınlara dair önemli bilgiler, veriler sunulmuş. Türkiye 68 Hareketi üniversitelerden bir gençlik hareketi olarak başlamış olsa da grevlerle,

halk direnişleriyle yani sokak ve fabrikalarla birlikte köylü eylemleriyle, ekoloji talepleriyle birleşen çok zengin bir karaktere sahipti diyebiliriz. Devrimci Gençlik Köprüsü olarak adlandırılan ve 30 yıl ayakta kalan köprüünün inşasını yapan gençliğin, Bafa Gölü çevresindeki topraksız köylülerin toprak talebiyle verdiği mücadelenin bir parçası olan, tütün, fındık, çay üreticilerinin mücadelesinin merkezinde yer alan gençliğin hangi duygularla, hangi taleplerle mücadele ettiğini anlamak zor olmasa gerek. Dolayısıyla öylesine zengin bir hareketin elbette bir kadın yüzü ve tarihi olacaktı ve oldu da. Ancak görünmez

kılınmış mıydı, kılınmıştı. Görünmez kılınanları yeniden hatırlamak da güncel görev olmalı.

Türkiye 68 Hareketinde önemli yer tutan kadınların varlığı ve mücadelesi bugünün kadınlarına cesaret veriyor. Naciye Sankaya, Rüçhan Manas, Tebessüm Sarp, Serpil Çelenk, Şirin Cemgil, Gülay Özdeş, Nuran Ağırnaslı (Saygılı), Müzeyyen Pervan, Seyhan Erdoğan ve isimlerini sayamayacağımız, harekete damgasını vuran sayısız kadın militan. Öncelleri diyebileceğimiz, Şekibe Çelenk, Behice Boran ve oğlunun cenazesi başında, köylü kadınlara o muhteşem konuşmayı yapan Nazife Cemgil.

İŞÇİ DİRENİŞLERİNDE KADINLAR

Fotoğraf: Bir Uzun Gün kitabı-Özkal Yici

68'E gelen süreçte toplumsal mücadelelerde ve işçi direnişlerinde kadınların rolü hiç de azımsanacak düzeyde. Kavel direnişi erkek işçilerin grevi olsa da grevin ve direnişin başarıya ulaşmasında işçi aileleri kadınların ve çocukların rolünün hakkı teslim edilmiştir ve Kavel grevcilerinden Ahmet ustanın deyimleriyle "Kavel Grevinin ardınustanın kahraman kadınlarıdır." Berec işçisi kadınların 41 gün süren grevi kazanımla sonuçlandı ve bu 41 günlük grev kadın işçilerin militan mücadelesinin ve kararlı duruşlarının önemli örnekleri biriydi. İşçi sınıfının aile boyu katıldığı Paşabahçe grevi ve efsanevi mektubu da tarihte hak ettiği yeri bulmuştur. Cibali şahsın hak ettiği yeri bulmuştur. Cibali şahsın da tütün işçisi kadınların şairler başta olmak üzere edebiyata da konan olan yaşam ve hak mücadelelerinin altını da çizmek gerekir.

SADECE PARÇASI DEĞİL MİLTANIYDIK

Fotoğraf: DİSK arşivi

1970'LERDEN sonra yükselen hareket genellikle 78 olarak adlandırılır, bir konjonktürü tek bir yıllı adlandırmanın doğruluğu yanlışlığı bir yana, burada 78 olarak ifade edeceğimiz dönem aslında 1970'lerden sonra gelişen, 1977 ve 1978'de yükselen ve 1980 12 Eylül askeri darbesiyle kesintiye uğrayan dönemi kapsamaktadır. Benim de bir parçası olduğum 1978 kuşağı için de kadınların görünmez olduğu ve erkek görüntüsünün, figürlerinin ağır bastığı yönünde değerlendirmeler ağırlıktadır. Ancak hareketin özellikleriyle ve gelişmelerle birlikte değerlendirdiğimizde tersi bir durum söz konusudur. Gençlik hareketi içerisinde kadınlar militan bir tutumla kavgan ve mücadelesinin bir parçası olmuştur. Örgütlenen direniş ve boykotlarda belki kadın erkek kıyaslamasında sayısal bir denge olmamakla birlikte, kadın militanların önemli bir yer tutmuştur. Devrimci grup ve yapıların gazete, dergi dağıtımını dahil emekçi mahallelerinde propagandacı ve ajitatör olarak çalışan militanların önemli bir ağırlığını kadınlar oluşturmuştur. O dönem yaşadığımız mahalleden örnek verirsem; hem Dev-Yol grubunun hem de benim de içerisinde yer aldığım Halkın Kurtuluşu grubunun, mahalle çalışmasında, emekçiler içerisinde yürütülecek çalışmada kadın militanların varlığı önemli orandıydı. Hem yerleşik kadrolar için hem de dışardan, yaz dönemi başlayan ve okul dönemi de devam eden mahallelerde üniversiteli görevlendirmelerinde genç kadınların tuttuğu yer belirgindi. Ankara'da 78'de ilan edilen sıkıyönetim sonrası bizim lisede örgütlediğimiz boykot sonrası gözaltına alınan 11 gençten 3'ü kadın, 7'si erkekti. Elbette eylemi örgütleyen genç kadınların sayısı üçle sınırlı değildi, ama gözaltına alınan bu 3 genç kadın boykotun bizzat planlayıcılarından ve örgütleyicilerinden. Yani öyle gölgedeki bir destek pozisyonu yoktu, doğrudan militanlık durumu vardı.

SENDİKAL MÜCADELE TARİHİNDEN ÖĞRENİLECEK BİR DENEYİM

Fotoğraf: DİSK arşivi

78 bir gençlik ve öğrenci hareketiyle sınırlı değildi ve bu döneme esas olarak fabrika, işçi grev ve direnişleri, köylü eylemleri ve direnişlerinde, emekçi mahallelerinde barınma hakkı, yol, su, mahalleye otobüs ve dolmuş hattı gibi taleplerle verilen mücadelelerde kadınlar önemli yer tutmuştur. İşçi kadınlar; örgütlü olmayan fabrikalarda direnişin ön saflarda yer aldığı gibi sendikalarda da söz sahibi olmak dahil her alanda sendikal mücadelenin öznesi durumundadır. Bugün pek karşılaşmadığımız bir durum olan sendikaların başka bir özelliğine daha dikkat çekmek istiyorum. Özellikle DİSK'e bağlı sendikalar işçilerle birlikte ailelerini de örgütlemeyi görev saymaktaydı ve bu durum özellikle işçi ailelerini mücadeleye kazanmada önemli bir rol oynuyordu. Sendikal hareketin tarihinden öğrenilecek deneyimlerden biri olarak not düşmekte fayda var.

Yine işçi ailelerinin fabrikalardaki direniş ve grevlerin bir parçası olması da dönemin özellikleri arasında yer alır. Örneğin Tarış direnişi salt işçilerin değil, kadın işçilerin ön saflarda yer aldığı ve tüm mahalleye yayılan ve işçisiyle, kadın, erkek, genç tüm mahallelerin sahiplenmesiyle tarihe geçen direnişlerdendir. O döneme damgasını vuran Fatsa Belediyesi çalışmaları içerisinde Fatsa kadınların oynadığı rol nasıl göz ardı edilebilir? Gecekondularda (O dönem yapılan gecekondu belediye ekiplerince yıkılır, yeniden yapıldı ve yıkılmaması için direnişler olundu) yıkım ekiplerine karşı direnişlerde taş sallayanlar mahallelerin kadınlarıydı örneğin.

VARDIK, VARIZ, VAR OLACAĞIZ!

68'de de 78'de de kadınlar mücadelenin ayrılmaz bir parçasıydı, inanmışlıklarıyla, değiştirici gücün bir parçası olarak kendi iradeleri ve ataklıklarıyla militanydı. İdamdan ağır hapis cezalarına kadar her düzeyde cezalandırma talepleriyle 68 kadınlar da 78 kadınlar da yargılandı, işkencesini, hapisliğini ve verilen cezaların bedelini yasadı, göğüsledi. Yani öyle bir gölge olma durumu, destekçi pozisyonu yoktu, bizzat mücadelenin ve hareketin öznesiydi. Tarihteki yerleri, yok olduklarından değil görünmez kıldıkları için geride kalmıştı. Ama bir kez daha, hem de yüksek sesle ifade edelim: VARDIK, VARIZ, VAROLACAĞIZ!

Soldan sağa Rüçhan Manas, Behice Boran, Şirin Cemgil (Kolaç: Ekmek ve Gül)

- 1- YeniYol dergisi, Yaz 2008 tarihli 30. Sayı, <https://yeniYol1.org/1968-kadinlari-hareketin-yak-sesleri/>
- 2-<http://68arsivi.com/kadinlar-ve-68-hareketi-necla-ulku-kuglin-yazdi/>
- 3-<https://ekmekvegul.net/guncel-dosya/1963-kavel-grevinin-ardindaki-kahraman-kadinlar>
- 4- <https://ekmekvegul.net/guncel-dosya/1964-berec-iscisi-kadinlarin-41-gun-suren-grevi>
- 5- <https://ekmekvegul.net/guncel-dosya/1966-pasabahce-grevinin-yasak-tanimaz-kadinlari>
- 6- <https://ekmekvegul.net/guncel-dosya/1880lerden-1989-baharina-cibali-tutun-iscisi-kadinlarin-mucadelesi>

Fotoğraf: Genç Hayat

Rosa'nın çaresizlik resmini silen silgi

İlknur HAYLAZ
Esenyalı-İstanbul

Küçük yaşından itibaren hayatın zorluklarıyla karşılaşan Rosa'nın yolu Esenyalı Kadın Dayanışma Derneği ile keşişti. Ve yaşamı kadın dayanışmasıyla başka bir yola evrildi. İşte Rosa'nın hikayesi...

Rosa, 19 yaşındayken ailesi Ağrı'dan İstanbul'a taşınmış. 3 yıl boyunca evden dışarı çıkmasına izin verilmemiş, hiçbir yeri görmemiş. Rosa, yaşadıklarına rağmen sıcacık gülümsemesini yüzünden eksik etmeyen bir kız kardeşimiz. 2019 yılında lise 1. sınıfı okurken okuldan alınmış. Okuldan alınma sebebi ise amcasının kızının "Okula gidiyorum" diyerek evden kaçmasıymış. Ağrı'da bütün akrabaları kız çocuklarını okuldan almışlar. Okuldan almak yetmiyormuş gibi yanında ağabeyi veya babası olmadan da dışarı asla çıkarmıyorlarmış. Rosa, kız kardeşiyle birlikte zorlukların üstesinden gelmeye çalışarak ailesini İstanbul'a gitmeye zorlamış. Sonunda da başarmış. 8 ay önce İstanbul'a, Esenyalı Mahallesi'ne yerleşmişler.

'BİR DERNEK VARMIŞ...'

Rosa ve kız kardeşinin Ağrı'da olduğu gibi yine dışarı adım atmaları yasaklanmış. Ro-

sa, "Eve hapsoldüğüm günleri düşününce hayatımın 3 yılının bomboş geçtiğini fark ettim" diyor. Annesi bir gün dertlenip bir parça gitmiş, tanıştığı bir kadınla sohbet ederken Esenyalı Kadın Dayanışma Derneğinin adını duymuş ve kızlarına "Kadınlara yardım eden bir dernek varmış, biz de bu derneği bulalım destek isteyelim" demiş. Rosa, bildiği sokaklarda o gün yağmurun altında islanarak Esenyalı Kadın Dayanışma Derneğini mahalle mahalle gezip aramış. Eve gittiğinde de "Ne derneği anne, seni kandırıyorlar!" demiş. Daha sonra annesinin ve kız kardeşinin derneği bulduğunu ve utandığı için de o derneğe girmediğini "Dernek yardım ediyor dedikleri için gururuma yediremedim. O yüzden de derneğe girmek istemedim" dediğini anlatıyor. Derneğin kapısından içeri girdiğinde hayatı için ilk adımı o an attığını söylerken "İyi ki kadınlarla tanışmışım" diyor.

Dernek üyelerinin kendisini, kız kardeşini ve annesini sarıp sarmaladıklarını "Okumak istiyor musun?" diye sorduklarını anlatıyor: "O an fazlasıyla mutlu olmuştum. Çünkü ben okumayı çok istiyordum. Sonra beni açık öğretim lisesine yazdıracaklarını söylediklerinde dünyalar benim olmuştu. Bana 'Çalışmak istiyor musun?' diye sorduklarında ise istediğimi söyledim. Fakat babam bizi evden dışarı çıkartmıyor-

du. Bizim eve gelip babamla konuştular. Adile abla babamı ikna etti. Gelmeyecekler diye başta çok korkmuştum. Çünkü artık hiç kimseye güvenmiyordum. Kardeşim pence-reye, ben kapıya bakıyordum sürekli. Benim kaderimi değiştiren, kaderimi baştan yazan kişi Adile abladır. Dernek Başkanı Adile abla, tanıdıklarını arayarak bir tekstil atölyesinde bize iş buldu. Tabii bu da aile içinde bir krize sebep oldu. Çünkü babam erkeklerin olmadığı bir işyerinde çalışmamıza izin vermişti. Neyse ki bunu da hallettiler."

İLK İŞ GÜNÜNDE BİLE YALNIZ KALMADI

Rosa, dernekteki kadınların onu ilk iş gününde de yalnız bırakmadığını anlatıyor: "İşe bile beni kendileri götürdü. Bir nevi de olsa ayaklarının üstünde durmayı öğrendim. Hep diyorum daha önce İstanbul'a gelseydim. Keşke dernekle daha önce tanışmış olsaydım. Şimdiye kadar eğitimimi tamamlamış olurudum ve bir mesleğim olurdu." Dernekteki kadınların hepsine ayrı ayrı hayranlık duyduğunu söylüyor: "Dernekteki kadınlar çok iyiler, haksızlığa karşı dimdik ayakta duruyorlar. Haksız haksız, haklıya da haklı diye-biliyorlar. Burada anneleri üye olan kızlar da çok şanslı. Burada yeni şeyler öğrenirken kızlarını o şekilde yönlendiriyorlar. Dayanışma ile birlikte değişiyor, değiştiriyorlar."

Rosa, "Bu dernek benim hayatımı güzel-leştirirdi, sizler olmasaydınız ben ne yapardım" diyor. Esenyalı Kadın Dayanışma Derneğinde mücadele yürüten bir kadın olarak kendini hayal ettiğini anlatıyor. Biz de mücadelecilerimiz için mutlu olduğumuzu söylüyoruz.

İŞYERİNDE PATRON AZARI, EVDE EV İŞİ BİTMIYOR

BİR tekstil atölyesinde çalışmanın ve işçi olmanın zorluklarını konuşuyoruz Rosa ile. İşçilerin, özellikle işçi kadınların daha çok mücadele etmesi gerektiğini defalarca kez tekrarlayan Rosa, "Kadınlar hem işe gidiyor hem evde çocuklara bakıyor, bulaşık yıkıyor, yemek yapıyorlar. Kadınların koşulları erkeklere göre daha da zor. 8 saatin üstünde zor koşullarda çalıştırılıyorlar. Patronlar işi yapamadığımızda veya yorgunluktan yavaşladığımızda sürekli olarak bize bağırıyor, bizi hor görüyor. İşçiler patrone ve işsiz kalmaktan korkuyor. Tıpkı benim gibi korkudan elleri ayakları titriyor" diye anlatıyor işyerinde yaşananları.

Küçük yaşta pek çok zorlukla karşılaşan Rosa, Esenyalı Kadın Dayanışma Derneği ile tanıştıktan sonra yaşamının bambaşka bir yola nasıl evrildiğini anlatıyor...

Şiddet bedenimin ayrılmaz bir parçası gibiydi

**Bir kamu işçisi
Karabük**

1 2 yıldır bir kamu kuruluşunda çalışıyorum. İki çocuğum var, boşanmak istiyorum. Yıllardır şiddet görüyorum, baskı altındayım, sürekli yeni krediler çektilerilip borçlandırılıyorum. 42 yaşındayım ve boşanmak için neredeyse tek başıma mücadele ederken, hayatımı nasıl koruyacağımı da düşünüyorum. Şimdi kelepçe ile duran kocam bu ceza bittikten sonra tekrar eve gelebilir miş.

17 yıl kadar önce ablamın eşi, arkadaşının kardeşi ile evlenmemi istedi. Ablam evlendiğim adamın ağabeyinin kötü bir hayatı olduğundan "Bu da ona benziyordu" diyerek itiraz etti. O zaman ablamın evli olduğu eski eniştem "Dediğimi yapacaksınız" diyerek ablamın boğazını sıktı. Köyde babamların evinde yaşıyordum. Babam çiftçilik yapan kendi halinde bir köylüdür, bizim yaşadıklarımızı engelleyecek gücü yoktu. Ve ben "Kapıya köpek gelse ilk gelenle evleneceğim" diyordum. Çünkü 13 yaşında Ankaralı tüccar bir ailenin oğluna verilmişim ilk olarak. "Bunlar varlıklı rahat edersin" deyip beni Ankara'ya gönderdiler. Tabii ne nikah var ne de benim olanı biteni anlayacak durumum. Bu zengin aile saçlarımı bir besleme gibi aynaya bakmaktan korkacağım biçimde kesti. O kadar temizlik yaptırıp beni çalıştırıyorlardı ki ellerim hep yara içindeydi. Ankara'ya gelişimden 8 ay sonra beni geri köye götürüp babamın evine bıraktılar. Zengin oğlanın ve ailesinin hevesini alıp malı sahibine geri iade ettiği bir eşya gibi kaldım. Daha 14 bile yoktum. Ama artık "dul" bakışı vardı köyde. Halam bile eniştemden kışkırdı. O yüzden köyden, yaşadığım baskılardan kurtulmak için evlendim şimdiki kocamla.

Ve bugüne kadar annemi, babamı kardeşlerimi öldürmekle tehdit ettiği için, devletin beni koruyacağına inanmadığım için, ikinci kocadan da ayrılmanın çevre baskısı ve dedikodulara yol açacağına düşündüğümünden, kadrolu bir işte, bize yetecek kadar bir ücret kazanamadığımdan bugüne geldik.

ÖLMEDİM AMA YAŞAMADIM DA

Hep odalara kilitlenerek, komşulara sığınarak, çatıya kaçarak, çocuklarımla kaç geceyi tuvalette banyoda yatarak geçirdik. Çalıştığım işe kendinin aracı olduğunu o nedenle maaşımın da kredilerin de onun hakkı olduğunu hep söyleyip "Sende az gurur olsa istifa edersin" diyordu. Hep horlandım hep kulağım kırışte yaşadım.

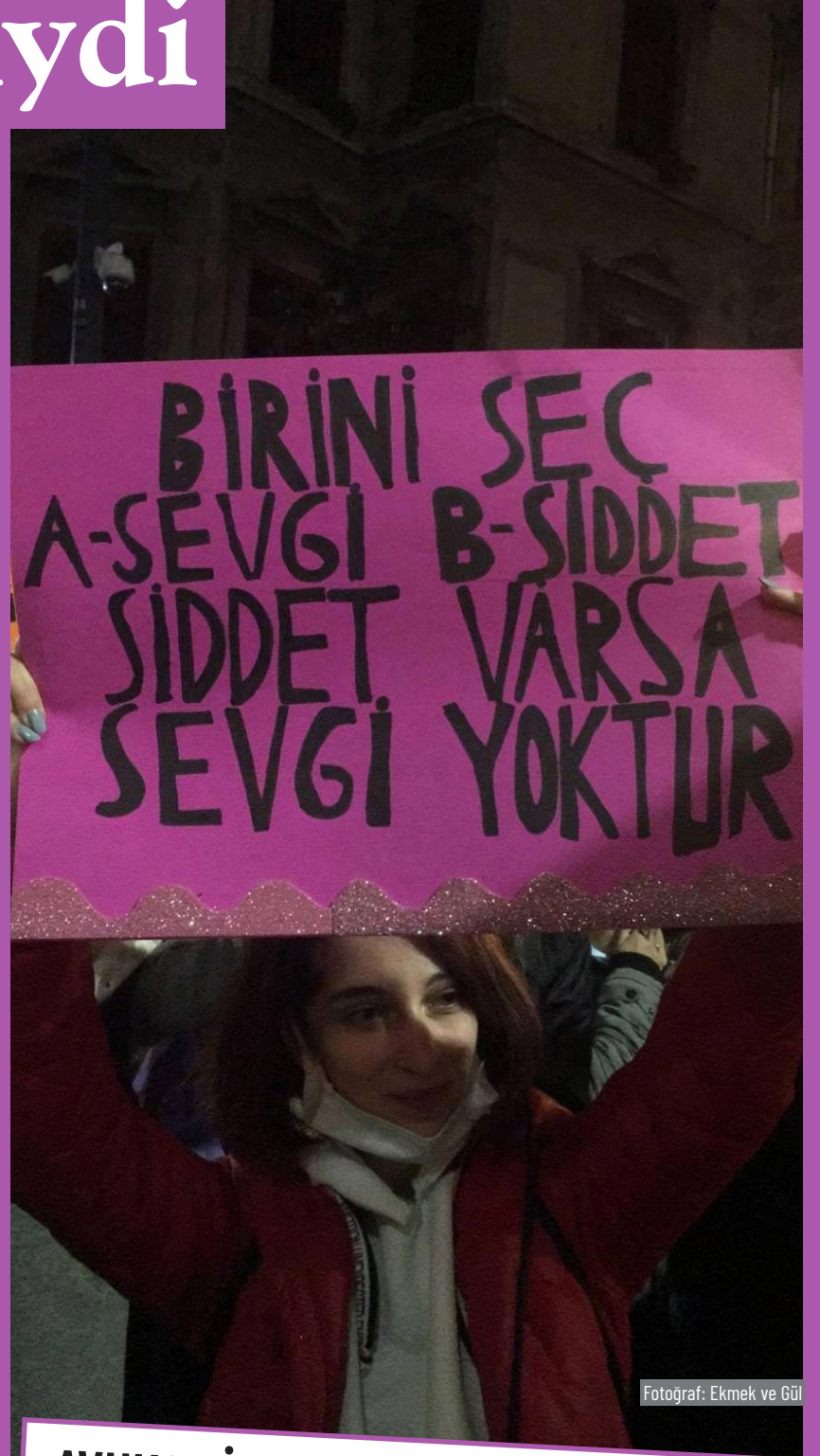
Yaşadığım şiddet ve aşağılama sadece

evde olmuyordu. İşe gidiyordum arkamdan geliyordu. Köye gidiyordum, "Babanlara 3 mezar kaz" diye telefon açıp akrabalarıyla beraber babamın evini basıyordu. Düğüne gidiyordum oraya gelip şiddet uyguluyordu. Ben nereye şiddet oraya gibi beni takip ediyordu, bedenimin ayrılmaz bir parçası gibi. Ailemin, iş arkadaşlarımın, komşularımın, çocuklarımla gözleri önünde küçük düşürülüyor ama tüm bunlardan dolayı da sanki ben yapmışım gibi bir de utandırılıyordum.

Defalarca ablalarım, onların kızlarına, arkadaşlarıma cinsel tacizde bulundu. Ailemden kadınlar bizde kalmak zorunda olduğunda kaldıkları odanın kapısını kilitlemek zorunda kalıyorlardı. Sonra bize hiç gelmemeye beni de kendi evlerine kabul etmemeye başladılar. 2 yıldır ablalarım telefon dışında hiç görüşmüyoruz.

EKMEK VE GÜL'DEN DUYALIM BİRBİRİMİZİ

Altı ay önce mutfakta salata yaparken arkamdan gelip sandalye ile sırtıma vurdu. Elinden kurtulup kendimi odaya kilitledim. Telefonum yanımdaydı, KADES uygulamasına bastım. Polis geldiğinde kaçarak çatıya çıktım. Her zaman yanında taşıdığı bıçağıyla kendini defalarca kesmiş apartman kan içinde kaldı. Karakoldan sonra babamla savcılığa gittik, savcılık önce ilgilenmedi. Ben yaşadıklarımı yediremeyip tekrar savcının odasına döndüm. Ellerimle masasına vurup "Neden bu kadar kadın öldürülüyor şimdi daha iyi anlıyorum. Beni korumak zorundasınız, şikayetimin altına attığım imzayla hayatımı ortaya koyuyorum" diye bağırdım. Uzaklaştırma ve kelepçe cezası verdiler. Ama cezası bittikten sonra boşanma davamız sürmesine rağmen eve geri gelebilmiş. Boşanma davasını 6 ay önce açtım, hazırda ilk duruşma olacak. Düşünebiliyor musunuz benim ve ailemin hayatının tehdit altında olduğu bu durumda ilk duruşma ancak 9 ay sonra görülmüş olacak. Ankara'ya tayin aldırıp gideyim diyorum ama kamu şirketinde çalıştığımdan kadro almayı beklemem gerektiğini söylüyorlar. Artık kadro mudur beklediğim yoksa Azrail mi bilmiyorum. Ama sunu iyi anladım ki ne hükümet ne karakol ne yargı bizi koruyor. Güvenceli bir işiniz, insanca yaşayacak bir ücretiniz yoksa mahalle bile değiştiremiyorsunuz. Yıllardır "Neden boşanmıyorsun?" diye suçlandım, bana bu suçlamayı yapanlar kadınların halini görmüyor mu? Şimdi bu kadar yoksulluk, zamlar altında boşanmak artık imkansız hale sokulmuyor mu? Sağ salım boşanıp kurtulursam ilk Ekmek ve Gül'e yazacağım. Devlet kör sağır dilsiz, Ekmek ve Gül'den biz duyalım birbirimizi.

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

AVUKAT İLKE IŞIK: 6284 İŞLETİLMELİ

AVUKAT İlke Işık el birliğiyle şiddete mahkûm edilen kadının yaşadıklarının ülkedeki pek çok kadının yaşadığı sorunların bir örneği olduğunu söylüyor. Peki ne yapabiliriz? Haklarımız neler? İlke Işık yanıtlıyor:

"Boşanma davaları çekişmeli diye tanımladığımız biçimde olduğunda çok uzun duruşma günleri ve yıpratıcı bir hal alıyor. Yargının son derece ağır işliyor olması en temel sorunlardan biri. Bir kadının uğradığı sistematik şiddet söz konusu iken hele boşanma davalarının seri ve hızlıca tamamlanması gündeme alınmalı. Uzaklaştırma süresi bittikten sonra ortak yaşanılan eve gelmiş olması erkeğin kadınları yaşamsal tehlikeye uğratan ciddi sonuçlar doğuruyor. Ne yazık ki boşanma davası devam ederken Medeni Kanun'da eve gelmesine engel bir yasal düzenleme yok. Bu durumu engellemenin tek yolu 6284 sayılı Yasa kapsamında tedbir talep etmek. Bu tedbir boşanma davasını gören aile mahkemesinden de istenebilir."

NERİMAN NEDEN ŞİDDETTEN KURTULAMIYOR?

Gizem ÇELİK
Esenyali-İstanbul

YILLARDIR süren bir dostluğumuz var Neriman'la, birbirimizin hayatına tanık olmuşuzdur. Yaşadıklarına tüm kadınlar tanık olmalı bu sefer. Çünkü bize kader gibi dayatılan yaşamımızı sarmalayan şiddete karşı tek dayanağımızın

birbirimiz olduğunun en somut örneği onun hikayesi.

2009'da evlenen Neriman o tarihten beri mahallemizde yaşıyor. 3 çocuk annesi Neriman evlendiği günden beri eşinin erkek kardeşiyle aynı evde yaşamış. Kaynının 9 yaşındaki kızını sistematik olarak istismara maruz bıraktığını öğrendiğinde, kaynının ceza alabilmesi için ses

kaydı olarak polise şikâyetinde bulunmuş. Şehir dışında çalışan eşinin eve dönmesiyle istismarı ona da anlatmış. İstismarcıyı polise yakalatan ve 16 yıl ceza almasını sağlayan Neriman her şeyin düzeleceğini düşünürken "Kardeşimin hayatını bitirdin, mutlu musun? Şikâyetini geri çek" baskısıyla karşılaşmış. Neriman geri adım atmayınca da boğazına bıçak dayanmış.

Baskılara dayanamayan ve boşanma davası açan Neriman "Eşim boşanmayı kabul etmedi. Dava çekişmeliye döndü. Sonra da 'Boşanmayalım, düzeleceğim' dedi. Bir umut diyerek vazgeçtim. Ama her şey daha da kötüye gitti. Evde şiddet, kavga bitmek bilmiyordu. Dayanamadım, çekişmeli davayı anlaşmalıya çevirip boşandım. Ancak sorunlar bitmedi, asıl her şey bundan sonra başladı" diyerek anlatıyor: "Önce telefon tehditleri başladı, sonra eve gelip gitmelerinin peşini, tekrar evlen benimle baskıları takip etti. Yolda önümü kesip darp etti, sokaktaki insanlar kurtardı beni. Bir gün de komşularım tarafından kurtarıldım. Defalarca darp raporu aldım ama bir çözüm yolu bulamadım."

ŞİKAYETİNİ ÇEK BASKISI ÖLDÜRMEYE TEŞEBBÜSE VARIRSA

Tüm bu yaşananlardan sonra bir gün ansızın Neriman'dan bir mesaj aldım; "Yetiş, silah bulmuş, beni öldürecek..." diye, Esenyali Kadın Dayanışma Derneğindeki arkadaşlarla apar topar karakola gittik. Neriman'ın ifadesi alınırken biz de kadınlarla Neriman'ın evine gittik çocukları almak için. Topladık eşyalarını, çocukları aldık karakola geldik. Neriman'ı sığınma evine yolladık, bir süre orada kaldı ama çocukların okulundan dolayı çıkmak zorunda kaldı. Bunca yaşanan olaydan sonra ise şiddet failinin ifadesi alınıp serbest bırakıldı. Tehdit ve hakaretlerse kaldığı yerden devam ederken bir gün Neriman'dan yine bir mesaj aldım, "Bana saldırdı" diyen. Neriman'ın kapısında pusuda bekleyen ve saldıran eski eş, bu sefer Neriman'ı boğarak öldürmeye çalışmış. Komşuları küçük kızının çığlığına gelince eski eş kaçmış, Neriman da hastaneye kaldırılmış. Neriman tekrar şikâyetçi oldu ama hâlâ bir sonuç yok. "Ceza alsın kurtulmak istiyorum" diyor haklı olarak. Ve bizler böylesi bir şiddet sarmalının ortasında tekensiz bırakıyoruz. Neriman ölseydi onun katili sadece eski eşi mi olacaktı? Bu kadar olaya ve şikâyete rağmen Neriman neden hâlâ şiddetten kurtulamıyor? Kadınları korumayanlar, kadına yönelik şiddet sorununu çözmeyenlere karşı birbirimizden başka dayanağımız da kalmıyor bugün. İstanbul Sözleşmesi'ni biz kadınlara çok görenler Neriman'a destek olmuyor. Bizi koruyan yasaları sokakta bulmadık, mücadele ettik, kazandık. İstanbul Sözleşmesi de şiddetten korunmak da bizim en büyük hakkımız...

Kadınların 'hata'ları mı, hayatın adaletsizlikleri mi?

Seçil SİNANOĞLU
Kadıköy-İstanbul

Kadına yönelik şiddet ya da istismar hikayelerinde çokça duyuyoruz, "Bu kadınlar bu adamlarla neden birlikteler?" sorusu nu. Kadınlar gördükleri şiddete rağmen suçlanabiliyor. Peki birini yanlış tanımak, sevmekten vazgeçmek insanın hayatıyla ya da şiddet görmesiyle karşılaşılacak kadar büyük yanlışlar mı?

Ben böyle yanlış iki kadın tanıyorum. Birinin her şeye rağmen ne hayata karşı umudu ne kendine olan güveni bitmişti. İlk deneyiminin yaralarını kendi başına sardıktan sonra ikinci kez "belki bu sefer olur" fikrine tutunup tekrar evlenmişti. İlk başta her şey yolundaydı, deyim yerindeyse iki genç aşıklandı. Evlendikten sonra bir şeyler değişmeye başladı. Fiziksel şiddet yoktu ama evde bir yabancıyla yaşıyor gibi hissettiğinden bahsettiğini hatırlıyorum. Bu süreci değiştirebilir fikriyle çocuk yaptılar ama hayatları pek değişmedi. Boşanma sürecine girdiler. Mehtap "Kendime bir şey istemiyorum, çocuğuna baksın yeter" demişti. Nafaka talep etmeden ayrıldı. Çocuğun hiçbir masrafını karşılamayan babası, birkaç kere ödemesi için

verilen kreş paralarını bile harcamaya başlamıştı. "Şiddetsiz" bilinen hatta boşanmayla sonlanan aile hayatlarının bütün kötü yönleri geri döndü. Sürekli masraflar Mehtap'a kalıyordu. Yine kavga ettikleri bir gün Mehtap mide spazmı geçirdi ve onu kaybettik.

EŞİT VE ÖZGÜRCE DUYGULARIMIZI YAŞAMA, HATA YAPMA HAKKIMIZ

Diğeri ile evliliğinden sonra tanıştım, misafirlige gittiğim bir akrabamın evinde. "Evin gelini"ne yardım etmeye mutfağa gittim. İşimiz bittiğinde mutfaktan salona yürürken salonun kapısındaki hiç dikkat etmediğim iskemle ye oturdu bir anda. Neden buraya oturduğunu sorduğumda "İlk başta onlar benim yanlarına oturmamı istemiyordu, şimdi izin veriyorlar ama ben de şimdi onlarla oturmak istemiyorum" demişti. O an içeri girip oturmak yük oldu. Döndüm tekrar mutfağa girdim. Bir kahve eşliğinde sohbet ettik. Hikayeleri üniversite sıralarında başlıyor. Birbirlerini çok seviyorlar okul bitince evlenip, kocasının memleketine taşıyorlar. Üniversitede tanıştığı o canlı, samimi biraz da zıppır adam yerine sürekli bağırın, fikrini sormayan hatta ailesinin yanında sadece

hizmet etmesini, yanlarında oturmamasını bekleyen bir adama dönüşüyor. O an ben de içimden geçirdim "Ne işi var bu kadının bu adamla?" diye. Tanışmamızdan kısa süre sonra kansere yakalandı. Hastalığı hayatın tadını hatırlatmış olacak ki bir gün markete diye çıkıp memleketine gitti. Bir süre tedavisine orada devam etti. Kanser tedavisine olumlu yanıt verdi. O yorgunluğun içinde boşanma davası açtı. Çekişmeli boşandılar. Bu sürecin sonunda eski kocası çocuklarını kaçırdı. Yıllarca, ona göstermedi. Çocuklar büyüdüğünde de annelerine karşı tepkiliydi. Onların gönlünü almak epey zor oldu. Kapıda oturan gelin değildi artık ama "Niye evlendin?" sorusunun yerini "Neden çocuklarını o adamın eline bıraktın?" sorusu aldı. Birkaç yıl sonra yendiği kanser nüksetti ve onu da kaybettik.

Bu kayıplar, cinayet değil ama ikisi için de eceliyle öldü demeye de dilim varmıyor. Hayatın buz gibi ellerinde yoğrulup en ufak bir şefkat kırıntısına kanmamızı sağlayan bütün gerçeklerin payı var bu ölümlerde. Biz yaşamak için ekme, ruhumuz için gül istiyoruz derken romantik bir akşam yemeğini mi kast ediyoruz? Aşkın ve sevginin eşitler arasında olması gerekmez mi? Eşit ve özgürce duygularımızı yaşamak hakkımız değil mi? Hakkımız elbette, en çok korkusuzca hata yapabilmek hakkımız.

**KADINLAR
ŞİDDETE
AFFETMEYECEK**

**ŞİDDETE
İSYAN**

**İSTİSMAR
SUÇTUR
AKLANAMAZ**

Fotoğraflar: Ekmek ve Gül

Depresyona tek çare ilaçlar mı?

Selin KURŞUN
İzmir Demokrasi Üniversitesi Tıp öğrencisi

“Herkes depresyonda!” Bu sözü ne kadar çok duyar olduk. Çevremize baktığımızda depresyonun, kaygı bozukluklarının, anksiyetenin gittikçe arttığını gözlemliyoruz biz de. Türkiye Ruh Sağlığı Profili Çalışması’nda 12 aylık depresif nöbet yaygınlığı kadınlarda yüzde 5,4, erkeklerde yüzde 2,3, tüm nüfusta yüzde 4 olarak veriliyor. Ki bu yüzdeler tanıdı konan hastaları kapsıyor yalnızca.

Depresyon pek çok hastalık gibi genetik yatkınlık taşımakla birlikte çevresel koşullara göre değişiyor. Bu haliyle depresyonun artmasının tesadüf olmadığı açık, bugün hayatımızı kaplayan ekonomik sıkıntılar, gelecek kaygısı, cinsiyet eşitsizliği, ayrımcılık, şiddet, siyasal baskılar... Bunların ardından gelen yılgınlık, korku, endişe... Ve her şeyden önemlisi bunlara kapılıp gitmek, çözüm görememek, üretememek, çıkar yol bulamamak... Toplamda bunların hepsi başlı başına yaşamdan kopmak, isteksizlik, mutlu olamamak gibi sorunların ortaya çıkması için sebepler. Bu konunun uzunca bir geçmişi var, antik çağlara kadar uzanan...

ANTİK ÇAĞLARDA DEPRESYON

Antik çağlardan itibaren depresyon örneklerine dair kanıtlar bulunuyor. İlk ifade edilen depresyon tanımlarını yakından incelediğimizde ise düş kırıklıkları, çökkünlükleri, hızlı döngüsel geçişleri ve bunlara sebep olabilecek travmatik olayları görüyoruz. Altı erkek ve altı kız çocuğu ile Leto’dan daha fazla çocuğu olduğundan övünen Niobe’nin gururuna karşı duyulan kızgınlık sonucu, Apollo ve Artemis (Leto’nun çocukları) Niobe’nin tüm çocuklarını öldürür. Bu trajik olay sonucu Niobe’nin yoğun üzüntüsüne karşı tanrılar onu taşa çevirir ve ağlayan taş yüz olarak depresyonu sembolize eder.

NEDEN KADINLAR DAHA ÇOK DEPRESYONDA?

Geçmişten günümüze pek çok araştırmada kadınlarda depresyon sıklığının erkeklerden daha fazla olduğunu

günlüyor. Bu sonucun kadınların yaşadığı hayatlardan bağımsız değerlendirilmemesi gerekir diye düşünüyorum. Hayatın bütün yüklerinin yanında ekstra binen daha yoğun emek sömürüsü, baskı, şiddet, eleştiri, mobbing, taciz... Bunların hepsi doğal olarak mental kirlilik ortaya çıkarıyor kadınların bedenlerinde.

Çevremizde ilaç kullanıp ilacının dozu artırılan ya da yeni ilaca başlayan üniversiteli arkadaşlarımızın sayısı artınca doğal olarak da sohbetlerimizin ana konularından biri oluyor. Bu sohbetlerde karşımıza çıkan ilk olgu “güzellik algısı” ve genel kabulün dışında olanlara yansımaları... Kadınların bedenlerini çeşitli kalıplara sığdırmayı, bizlere zaman zaman değişmekle birlikte belirli bir moda anlayışını dayatan bu sistemde hem medya, dış çevre hem de bunlardan etkilenen yakın çevremizin tepkilerinin bizde yaratmış olduğu bir algı oluşuyor. Kilo alan ya da kilolu olduğunu düşünen; kendinde çeşitli fiziksel kusur gören kadınların depresyona görme sıklığı bu yüzden fazla. Kimi araştırmalar da sebebini çözemediklerini belirtmekle birlikte kilo ve depresyon arasında bir bağlantı kuruyor.

İkincisi ise çocuklukta yaşanan pek çok şeyi kapsıyor. Konuştuğumuz üniversiteli arkadaşlarımızdan birisinin yorumu, “Ben çocukluğu çok iyi şartlarda, çok iyi bir ailede geçen, özgüveni tam birisinin depresyona girdiğini, en azından kendine dair kişisel kaygıları olduğunu kolay kolay görmedim” şeklinde oluyor.

Üçüncü öne çıkan durum şu anki mevcut yaşadıkları ekonomik ve sosyal koşullar oluyor arkadaşlarımızın. Mutsuzluklarını tetikleyebilecek sebepleri kendilerine göre ortaya koyuyorlar. İçlerinde elbette günlük yaşadıkları kaygılar da var. Bu sorunları çok kişisel değerlendirerek toplumsal bağını göz ardı eden de var içlerinde, yaşadıkları sıkıntıları olağanlaştıran da. Yaşadığımız sorunların sebebini

kendimizde görmek ve her şeyi sırtlanmaya çalışmak vücudumuza ağır bir yük oluşturuyor ve hayatlarımızı çıkmaz bir hale getiriyor haliyle. Bir arkadaşım koşulların değiştirilemez olduğunu vurgulamak için şu cümleyi kuruyor “Ölüm mesela, biz ne yapabiliriz ki böyle şeylere?”

DEĞİŞİR DEĞİŞMEZ DEDİKLERİMİZ...

Gerçekten de öyle mi; değişmez mi hayat ve yaşadığımız koşullar?

Elbette, doğanın yasalarını ortadan kaldıramayız. Ancak pek çok sorunumuzu kaldırabiliriz.

Sürekli karşımıza çıkan, güzel olarak bize sunulan şeyler belirli bir piyasayı besledikleri, kozmetik, estetik, moda tüketiminin bu piyasanın olmazsa olmazı haline getirdikleri için sürekli karşımızda belirli bir “güzellik” algısı var örneğin.

Çocukluğumuz üstlerine tonlarca sorumluluk ve sorun yüklenen ebeveynlerin eline kontrolsüz bir biçimde bırakıldığı için, ailede geçimsizliğe rağmen bir arada yaşama zorunluluğuna dair toplumsal dayatma ya da boşanma durumlarında kadınların yaşayabileceği/yaşadığı zorlu koşullar nedeniyle ağır sorunlar ortaya çıkabiliyor.

Geleceksizlik, bizlerin hayatlarından çalarak kendi hayatlarını yeşertenler olduğu için karşımızda duruyor. Hem kendi hayatlarımızda hem sosyal hayatlarımızda karşımıza çıkan şiddet, bizi umutsuzluğa düşürmek yerine harekete geçmek için aracı olmalı. Okullarımızdaki sosyal alanlarımızın yetersizliği, derslerimizin niteliğinin kötü olması okula gitme isteğimizi azaltıp bizi bohem bir havaya büründürmek yerine “yeter artık” dedirtmeli, istediğimiz alanları nasıl açarız bunu tartışmak için aracılık etmeli. Yurtlarımızda giriş çıkış saatlerimizin denetlenmesi hayatlarımızı kısıtlıyorsa buraları sindirip kendimizi strese boğmak yerine özgürlüğümüz için mücadele etmeli.

Sorunlarımızı tek başımıza çözmeyi deneyip kendi köşemize çekilmek bir konfor alanı sunuyor gibi görünse de büyük bir yalnızlığı içinde taşıyor; oysaki bir araya gelip yan yana durarak, birbirimizin sorunlarına ortak olup taleplerimiz için sırt sırta vererek düşeni kaldırır, birbirimizin yaralarını sarar, hakkımız olanı da söke söke alırız. Bu yaşamsal koşulların bedenlerimizde açtığı tahribatı da bu yaşadığımız koşulları da yalnızca ilaçlar iyileştiremez.

‘Bir rimel, bir ev parası etmesin’ demek lüks mü?

Pınar CETİNKAYA
İzmir

“ Bir elimde cımbız bir elimde ayna umurumda mı ki bu dünya?”
Bu dizeleri belki kiminiz Orhan Veli Kanık’tan kiminiz Bülent Ersoy’un şarkısından hatırlayacaksınız. Ama ikisinin hâletiruhiyesi aynı değildir; mesela sevgili şairimiz atom bombalarının yağdığı bir dünyadaki tepkisizliğe eleştirisini cımbızlı ve aynalı bir persona yaftasıyla verir. Öte yandan şarkıda ise cımbız ve aynamız yaren yoldaş biz kadınlara, ruhumuza neşe üfleyen yeni bir dünya.

Bugün ise hem şarkı hem de şiir çoğunlukla boşa düşüyor; cımbız ve ayna ekonomik gidişata karşı kendi koşullarımızla direndiğimiz araçlar oldu desem yalan olmaz valla çünkü bizim yerimize cımbız tutacak, aynayla değişimimizi gösterecek kuaförlerin kapısından nerdeyse geçemez olduk. İş de başa düştü haliyle. Tabii bu konuda becerikli arkadaşları olan hatta kendi kendinin “terzisi” olanlarımız en şanslılarımızdan. Bu kişilerden biri de benim çevremde. Diyor ki “Saçlarımı boyamayı çok uzun süre önce kuaför fiyatları bir ev kirası boyutuna gelince bırakmıştım. Geçtiğimiz günlerde kızlar dedi ki X markette boyalar ucuz. Koşa koşa gittik, hepimiz aynı boyanın aynı rengini alıp boyadık. En büyük dert ise istenmeyen tüyler. Bıyık aldırma bile lüks oldu. Beş lira veriyorduk, şimdi olmuş 20 lira. Onun için de iple bıyık almayı bilen arkadaşlara gidiyorum.” İnsanın adeta yaşasın kadın dayanışması diyesi geliyor.

MASKELER ÇIKTI, DÜZEN BOZULDU!

Pandemi kötüydü falan ama, maskelerle uzun bir süre devam edebildik sayesinde. Geçen yine bir arkadaşım dedi ki “Valla maskeler gitti yine bıyık almalara başlayacağız.” Ne bitmez çilemiz varmış be!

Herkes o kadar mustarip ki bir mağazada denk geldiğin tanımadığın biri bile hemen ufak tüyo verebiliyor ya da daha uygun fiyatlı ürünler varsa öneriyor. Hani var ya bazıları, diyorlar ya “Bunlar temel ihtiyaçlar içinde değildir, lükstür, o yüzden de lüks vergisi alıyorum canım...” Bir gün lüks olsun diye vücudunda tüy çıkarabilen olduğunda yani balık kavağa çıktığında ancak ikna olurum ben buna. Adı üstünde istenmeyen tüyler, gönüllü olarak yazıldığımız bir program değil bu bizim.

HEPİMİZİ YOUTUBE PROGRAMLARINA ÇEVİRDİLER

Daha bugün bir mağazada genç bir ka-

dın arkadaşla birbirimizi hijyenik pedleri seyre dalmışken bulduk. O kadar çok bakmışım ki endişelendi herhalde, en sonunda bana indirimini beklediği bir pedi gösterdi, belki düşünürsün gibisine. Seçim ya da tercih olmayan bir biyolojik sürece para vermek hep saçma gelmiştir, şimdi de sanki arz-talep eğrisiyle çoşan bir durummuş gibi artan fiyatlara “Zorunda mıyım?” diyorum. Hükümet sanırım tüm kadınları mazoşist sanıyor hem oldukça sancılı hem de oldukça pahalı olan bir şeyi lüks kılarak.

Pembesiyle moruyla mantar gibi her yerde biten bu yukarıda bahsettiğim mağazalardan birinde çalışan bir arkadaş çok dikkat çekici bir şey demişti: “Birçok insan artık Youtube’dan evde bıyık nasıl alınır, evde saç nasıl kesilir diye videoları izliyor.” Neyse ki teknolojimiz arşa alemlerde geziyor da en azından yol yöntem öğrenebilecek mecralarımız var ama hepimizi duş başlığından sırt kaşıyıcısı yapılan ev ekonomisi odaklı programlara çevirdiler. Yine de kuaför arkadaşlarımız korkmasınlar, bu sektörde endüstri 5.0 tutmaz, kimse sizin yerinizi tutamaz. Yine aynı arkadaş kendisi bakım ve hijyen ürünlerinin membaında olmasına rağmen enflasyonun çoşkuyla “güncellenmesinden” sonra ürünleri satın alamadığını söyledi. Bir fabrika işçisi gibi olmasa da bu arkadaşımız da resmen sattığı ürüne yabancılaşmış.

UMURUZUMDA TABİİ Kİ BU DÜNYA

Hangimiz yabancılaşmıyoruz ki? Kaliteli ve sağlıklı olan her şeye yabancılaşıyoruz. İstemediklerimiz ya da zorunda olduklarımızla bu kadar savaş verirken bir taraftan da istediklerimize hepten erişemeyişimiz var: Makyaj malzemeleri, güneş kremleri ve saç bakım ürünleri. Ben bir “rimel kadınıyım.” Rimeli yaz kış sürerim bana iyi gelir ve nasıl kıyafetlerim bir parçamsa bu da en az onlar kadardır. Bu yüzden de olsa da olur olmasa da olur deme hakkını kimseye vermek istemem, en azından bunun seçimini ben yapayım isterim ama nerede... Çünkü tüm bu işlemler, bakımlar ve ürünleri, hijyen ürünleri marjinalize edilmiş ihtiyaçlar haline geldi kadınlar için. Belki de şairimiz de cımbız ve aynanın olduğu yerde ekstranın olduğuna inandığı için koca eleştiriyi bu iki objeye yıkmış. Neyse konumuz bu değildi ya da tam olarak buydu. O yüzden bu dünya bizim “öyle bir umurumuzda ki” sadece domatesin kilosunun 35 lira olarak “düzenlenmesi” için değil bir rimelin de bir ev parası etmemesi için kavga etmekteyiz.

KARANLIĞIN ORTASINDA IŞIK KIVILCIMLARI:

Faşizmle mücadelede kadınlar

Semra ÇELİK

Almanya'da faşizmin yenilgisinin 77. yılında kadınların mücadelediği yeri pek gündeme gelmiyor. Resmi tarihe inanırsanız, faşizme karşı mücadelenin sadece erkekler tarafından verildiğini düşünebilirsiniz.

Faşizme karşı mücadelede eden, dik duran, değişik toplama kamplarında ölen kadınları bulmak, saman arasında iğne aramakla aynı neredeyse. Anne Frank, Sophie Scholl, Olga Benario tarih sayfalarında romantikleştirilerek de olsa yer aldılar. Oluşturulmaya çalışılan genel kaniya bakılırsa, kadınların çoğunluğu ise boyun eğmiş, eğmek zorunda kalmış ya da faşizmin yalanlarına inanıp kraldan çok kralcı olmuş, Führer'e övgüler düzmüştü. Hele de örgütlü kadın mücadelesi hiç ama hiç olmamıştı!

Resmi tarihte unutulmalar, unutturular da faşizme karşı mücadelede kadınlar tüm yok saymalara karşı varlar. Bu kadın kahramanları yokmuş gibi göstermek tarih çarpıtlığından başka bir şey değil. Onlar bize sadece faşizme karşı yüzyıllardır süregelen mücadelenin bir anlatısını vermekle kalmıyorlar, aynı zamanda kadın mücadelesinin, mücadelenin özgürleştirici gücünün ve bu mücadelenin enternasyonalist karakterinin temel taşı oluşturuyorlar. Bu kadınlar akıntıya göre değil akıntıya karşı kürek salladılar, gelecek nesillere gerçek dayanışma konusunda ders verdiler. Karanlığın ortasında küçük ışık kıvılcımları oluşturdular ve daha iyi bir insanlık için miras bıraktılar. Anılarını yaşatmak mücadelelerini sürdürmekle olacak. Bu da bizim görevimiz!

HOLLANDA'NIN KIZIL HANNIE'Sİ

Hannie Schaft Hollanda'da bir direniş konseyinin üyesiydi. Gizli Yahudilerin acilen ihtiyaç duyduğu kimlik belgelerinin elde edilmesine yardım etti. Ayrıca sık sık bisikletle seyahat eden bir timin de üyesiydi. Çocukların hayatını tehlikeye atabilecek her türlü eylemi reddetti. Haarlem kentindeki Yahudilerin listesini Nazilere teslim eden Hollandalı iş birlikçiyi bizzat öldürdü. Savaşın bitiminden sadece iki hafta önce yakalandı ve kızıl saçlı nedeniyle teşhis edildi. Çok yakın mesafeden kurşuna dizildi, ancak başlangıçta sadece yaralandı ve katillerine "Ateş etmekte sizden daha iyiyim" diye haykırı.

FAŞİSTLERİ ZEHİRLEYEN ZİNA PORTNOVA

Bazı kadınlara çok genç yaşta direnişe katıldı. Naziler Beyaz Rusya'yı işgal ettiğinde, aslen Leningradlı olan 15 yaşındaki Zina Portnova, yaz tatillerini büyükannesiyile Wizebsk'te geçiriyordu. Genç Yenilmezler birliğine katıldı ve yerel Alman subaylarının bulaşıkçısı olarak çalışmaya başladı. Orada yüzden fazla faşisti çorbalarına zehir katarak öldürdü. Sorgulama sırasında tutuklanmamak için bir yudum zehirli çorba içti ama az olduğu için hayatta kaldı. Büyükannesi tarafından tekrar sağlığına kavuşturuldu, kısa bir süre sonra tüm birliği ihanete uğradı ve yaklaşık otuz direnişçi öldürüldü. Haini ararken tutuklandı. Sorgulama sırasında, kendisini yakalayan Gestapo subayının tabancasını ele geçirdi ve onu ve diğer iki subayı vurdu. Zina Portnova kaçmaya çalışırken kendini vurdu ve gözbebekleri oyularak aylarca gözaltında tutuldu ve işkence gördü. Kendini bir arabanın önüne atmaya çalıştı ama işkencenin devam etmesi için Alman doktorlar tarafından tedavi edildi. Yoldaşlarına asla ihanet etmedi.

Almanya'da faşizm döneminde eşi benzeri olmayan bir protesto, Yahudilerle evli "aryan" kadınların eşlerini kurtarmak için Rosenstrasse'de günler süren eylemidir. Tabii ki o dönem toplama kamplarında, okullarda, semtlerin karanlık sokaklarında da direnişler oldu, ama Rosenstrasse direnişinin özelliği kitlesel, gözler önünde oluşuydu. Ayrıca protestocuların ezici çoğunluğunu kadınlar ve çocukların oluşturmasıyla da benzersizdi.

Propaganda Bakanı Joseph Goebbels, 54. yaş gününde Hitler'e büyük bir hediye vermeye karar verdi; Berlin'de, karma evlilik yapmış olan Yahudiler de dahil olmak üzere tüm Yahudiler yok edilecekti! Şubat ayının sonunda Berlin'de kalan son Yahudiler de tutuklandı. Karma evlilik yapan, ancak o za-

mana kadar çalışma hakkına sahip olan Yahudiler, fabrikalarından alındılar, cezaevi haline getirilen Rosenstrasse'deki sinagoga toplandılar. Hapsedilmiş Yahudilerin eşleri, ya tek başlarına ya da yanlarına akrabalarını alarak Rosenstrasse'ye akın etti. Yüzlerce kadın sinagogun önünde hep birlikte "Eşlerimizi bize geri verin" diye bağıyordu. Kalabalık günden güne büyüdü, kadınlar gece gündüz yerlerini terk etmeyecek protestolarını bir hafta boyunca sürdürdüler. Başlangıçta asker yağıldı, tüfekler kadınlara yöneltildi. Kısa süre sonra asker çekildi, tutsaklar serbest bırakıldı. Goebbels protestonun daha fazla yayılmasını tehlikeli bulduğu için tutukluların serbest bırakılması talimatını vermişti. Kadınlar kazandı!

GECE CADILARI'NDAN ROZA PAPOV'A...

Özellikle, Wehrmacht'ın "Gece Cadıları" olarak adlandırdığı keskin nişancılar ve savaş pilotları bazen erkek meslektaşlarından daha iyi performans gösterdi. Belki de en efsanevi olanı, ön saflarda savaşan bir milyon kadından biri olan Lyudmila Pavlichenko'ydu. "Ölüm Leydisi" olarak tanımlandı, yüzlerce Nazi'yi öldürdü. Pavlichenko, bir ABD Başkanı tarafından kabul edilen ilk Sovyet vatandaşıydı. Ancak ABD basını, onun dürüst şekilde anılmasının temellerini atmaktan çok uzaktı. Başarıları yerine eteğinin uzunluğu ve iç çamaşırının rengi soruldu.

İşgal altındaki ülkelerde cephe gerisinde, partizan kadınlardan ilham aldı ya da onlara önderlik etti. Aslında bu gruplar sadece faşizme karşı en etkili direniş sağlamaya çalışıyorlardı, aynı zamanda modern Avrupa tarihinin cinsiyet eşitliğinin en ileri düzeyde olduğu kurumlardan biri haline geldiler. Her an ölümle karşı karşıya kalmalarına rağmen silaha sarılmaya ve bu büyük mücadeleye katılmaya hazır bireylerdi. Sovyet topraklarındaki 25 partizan bölüğü buna belirleyici bir katkı yaptı. Şiddetli direniş karşısında bile savaşmaya devam eden bağımsız veya daha küçük birimler de vardı.

Tanınmış bir partizan, Saraybosnalı bir Sefarad Yahudisi olan ve II. Dünya Savaşı'ndan önce doktor olarak çalışan Roza Papov'du. Partizanların Nazilerden kurtulmayı başardığı tek Avrupa ülkesi olan eski Yugoslavya'da doğrudan Tito'nun emrinde görev yaptı. Papov, sahra hastanelerini işletmek ve kurmakla görevlendirildi. Savaştan sonra general rütbesine terfi etti, ondan önce Avrupa'da böyle bir şey olmamıştı.

Hiçbir yerde kadınlar mücadeleden vazgeçmiyor!

ABD:

Fotoğraflar: Ekmek ve Gül

KÜRTAJ HAKKININ GASBINA KARŞI BİNLER SOKAKTA!

ABD'de tartışmalı konulardan biri olan kürtaj, Yüksek Mahkeme'nin ülke genelinde kürtaj hakkını koruyan 1973 tarihli Roe-Wade kararını iptal edeceğine yönelik taslağının basına sızmasıyla yeniden ülke gündemine oturdu. Kürtaj hakkını garanti altına alan kararın Yüksek Mahkeme tarafından iptal edileceğine dair iddialar büyük tepkilere neden oldu.

New Yorklular da ABD'nin her yanında olduğu gibi mahkemelerin bulunduğu Foley Meydanı'nda "Adalet yoksa, barış da yok," "Üreme hakları bir insan hakkıdır" sloganlarıyla Yüksek Mahkeme'nin kürtaj hakkını feshetmeye dönük hazırlığını protesto etti.

Wisconsin Eyaleti Madison kentinde de çoğunluğu genç olmak üzere halk "Kürtajı yasal tut! Kürtaj yasaklanamaz!" demek için sokağa döküldü. "Neden silahların benden daha fazla hakkı var?", "Kürtaj yasal, güvenli ve sağlıklı olmalı" dövizleri taşıdı.

ABD:

PANDEMİ SONRASI DA BAKIM YÜKÜ YİNE KADINA YIKILIYOR

Mart 2020'den bu yana, istihdamda olan kadınların sayısı ABD'de şu anda pandemi döneminde en yüksek noktada, ancak hala pandemi öncesi seviyelerin altında. Salgının ilk aylarında erkeklerden 1,7 milyon daha fazla kadın işini kaybetti.

Stateline analizine göre, Midwest bölgesinde 800 bin kadın pandemi öncesine göre daha az istihdamda. Bu arada, Batı Kıyısı bölgesinde (Alaska ve Hawaii'de), Şubat 2020'ye kıyasla bu Mart itibarıyla çalışan 400 binden fazla kadın var.

Küçük çocukları olan anneler, işyerine dönüşte küçük çocuğu olan babalarının gerisinde kalıyor. Pandemi öncesine göre küçük çocuğu olan kadın çalışan sayısı yaklaşık 250 bin daha az; küçük

çocuğu olan baba sayısı ise 190 bin daha az. Küçük çocuğu olan babaların yüzde 90'ından fazlası çalışıyor.

Pandemi boyunca bakım yükünün kadınlara kalmasıyla kadınlar kitlesel olarak istihdamdan çekilmek zorunda kaldı. Durum böyle olunca pandemi kısıtlamalarının azaltılmaya başlanmasıyla uzaktan çalışmanın kalıcılığı tartışılmaya başlandı. Çocukların bakımını sağlamak üzere istihdamdan çekilen kadınların "istihdama katılmasını kolaylaştırma" gerekçesiyle çeşitli eyaletlerde çocukların bakım sorumluluğunu yine kadına bırakan ve kadınların güvenceli çalışma hakkının önüne geçecek uzaktan ve esnek çalışmanın önünü açacak politikalar tartışılıyor.

MYANMAR

Fotoğraf: IndustriALL Union

MEKSİKA:

'ADALET İSTİYORUZ!'

Meksika'da 18 yaşındaki Meksikalı bir genç kadının öldürülmesi, her yıl yüzlerce kadının öldürülmesi ve ortadan kaybolmasında ihmali olan hükümete karşı öfkeyi sokaklara döktü.

Debanhi Escobar'ın cesedi, kuzeydeki Nuevo Leon eyaletinin başkenti Monterrey'in eteklerinde kay-

bolduktan neredeyse iki hafta sonra, 21 Nisan'da bir motelin su tankında bulundu.

Debanhi'nin öldürüldüğü kentte ve diğer kentlerde kadınlar "Adalet istiyoruz" diye sokaklara döküldü. Babası, kızının cesedi bulunmadan önce bile yetkilileri ilk aramada hata yapmakla suçlamıştı.

18 yaşındaki kızın bilinen son fotoğrafı Instagram hesabında yayınlandı.

SENDİKACI KADINLAR ŞİDDETİN HEDEFİNDE

Myanmar'da darbeden bu yana binlerce insan öldürüldü ve çok daha fazlası hapsedildi. Ordu özellikle sendika liderlerini hedef aldı, onlarca kişiyi tutukladı ve birçoğu ülkeden kaçtı ya da saklanıyor. Ordu, rejime karşı çıkanları "yok edeceğim" ilan etti. Ülkede 450 bin hazır giyim işçisi eylemler düzenledi ve fabrikaları kapattı. Bu eylemlerde kadınlar öndelerdi.

Myanmar'da iki kadın sendikacı, Myanmar Sendikalar Konfederasyonu (CTUM) İletişim Direktörü Khaing Thinzar ve Glory Fashion Factory Union üyesi Ei Phyu Phyu Myint geçen hafta bir protesto eyleminden dönerlerken, içinde buldukları araca askeri bir araç çarptı, sonrasında da askerlerin saldırısına uğradılar ve tutuklandılar. Sendikacı

kadınlar, Şubat 2021'de seçilmiş hükümetten iktidarı ele geçiren askeri cunta tarafından sivil özgürlüklere yönelik devam eden saldırıyı protesto etmek için yapılan bir yürüyüşten dönüyorlardı. CTUM, cinsel saldırı da dahil olmak üzere fiziksel işkencenin muhalefete karşı yaygın bir silah olduğunu söyledi.

Myanmar Sendikalar Konfederasyonu (CTUM), Myanmar İşçi İttifakı (MLA) ve Myanmar Sanayi İşçileri Federasyonu (IWF) tutukluların serbest bırakılması için protesto düzenledi.

Askeri yetkililer, tutuklananların ailelerini ay sonuna kadar tahliye etmeleri için ev sahiplerine de baskı yapıyor. CTUM, uluslararası kamuoyunu, tutuklamaları protesto etmeye çağırıyor.

Ataerkilliğe verilmiş nüktedan bir yanıt: Kadınlar Ülkesi

Sevil ARACI

Yaşadığı dönemin önde gelen hümanistlerinden ve kadın hakları savunucularından biri olan Charlotte Perkins Gilman'ın yazdığı Kadınlar Ülkesi, 1915 yılında kaleme alınmasına rağmen yayımlanması 1979 yılını bulan feminist bir ütopya.

Dünyayı keşfetme hevesiyle yanıp tutuşan Vandyck, Terry ve Jeff, karakterleri birbirinden oldukça farklı üç Amerikalı erkek. Varlığı sadece bir efsane gibi anlatılan, giden erkeklerin asla geri dönemediği söylenen Kadınlar Ülkesi'nden tesadüfen haberdar olduktan sonra oraya bir keşif gezisine çıkıyorlar. Sadece kadınlardan oluşan bir toplumun yapısıyla ilgili yürüttükleri tahminler ve hâlihazırda kafalarında bulunan eril kalıplar, gördükleri manzara karşısında yerle bir olan bu üçlü, Kadınlar Ülkesi'nde geçirdikleri bir yılı aşkın süre boyunca kafalarında yaratılan kadınlar hakkındaki ön yargıların ne kadar gerçek dışı olduğunu idrak ediyorlar. Bu kadar iyi organize edilmiş, güzelliklerle dolu, temiz, bakımlı ve gelişkin bu ülkenin sadece kadınlar tarafından kurulduğuna başta inanmak istemeseler de orada bizzat yaşadıkça gördüklerinin gerçek olduğunun ayırdına varıyorlar.

Gilman bu kitapta "Toplumsal roller cinsiyete göre belirlenebilir mi? Kadınlık ve erkeklik değişmez kavramlar mıdır?" gibi sorulara yanıt ararken kadınların kurduğu bu ülkenin mantık, eşitlik ve sevgi üstüne inşa edil-

diğini vurguluyor. Kahramanlarımız ise Kadınlar Ülkesi'nin yönetim biçiminden inançlarına, eğitim anlayışından kültürüne, üretim ilişkilerinden ekonomisine kadar her konuda ne kadar bizim dünyamızdan farklı olduğunu orada kaldıkları süre boyunca deneyimliyorlar. Yeryüzünde bir cennet bahçesi gibi tasvir edilen, dağların arasında sıkışıp kalmış bu ülkede kurulan düzene hayranlık beslememek mümkün değil. Her ne kadar yazar bu ülkenin güzelliğini sadece kadınlardan kurulu bir toplum olmasına bağlamış olsa da dikkat çeken noktalardan biri de ülke toplumunun tamamen eşitlikçi oluşu ve üretimin tüm toplumca ortak bir biçimde yapılıp yönetilmesi. Bu ülkeye siyasi bir tanım yapılmak istenseydi, komünist bir ülke olduğu söylenebilirdi sanırım.

KUTSANAN ANNELİK...

Öte yandan kitapta mevcut düzendeki kadınlar konusunda yapılan tespitlerin ve anlatımların yazıldığı dönem itibarıyla değerlendirilmesine ihtiyaç var. Örneğin ülkeyi keşfe gelen üç Amerikalı erkek, kendi dünyalarını anlatırken kadınların tek işinin ev ile ilgilenmek ve çocuk bakmak olduğunu söylüyorlar. Her ne kadar şimdilerde de kadına biçilen görevler arasında bunlar ilk sıralarda yer alsada kadının da çalışma hayatına katılması artık yadırganamaz bir durumda. Kadınlar Ülkesi'nde anneliğin bu kadar kutlanması; hatta kendilerini bir aneler toplumu olarak ifade etmeleri ise bana şaşırtıcı geldi. Kadınların kurduğu ütopyik bir ülkede

KÜNYE

Yazar: Charlotte Perkins Gilman
Çevirmen: Sevdâ Deniz Karalı
Yayınevi: İthaki Yayınları
İlk Baskı Yılı: 2018
209 sayfa

kadınla anneliğin özdeşleştirilmesini beklerdim. Bu durumun da kitabın yazıldığı dönemin bilinç düzeyi ile ilintili olduğunu tahmin ediyorum.

Yazıldığı döneme göre oldukça ilerici, sorgulayan ve sorgulatan bu roman için "ataerkilliğe verilmiş nüktedan bir yanıt" değerlendirmesi de yapılmış. 2018 yılında İthaki Yayınları tarafından Türkiye yayımlanan roman, bu yıl yeniden İş Bankası Kültür Yayınları tarafından basılmış. Okuyacakları bol düşünmeli, sorgulamalı, yaşadığımız dünyadan, içine sıkıştırıldığımız düzenden ve kalıplardan soğutmaları bir yolculuk bekliyor.

AYŞE VE TANIDIK AVUKAT

Görsel: Freepik

**Fatma KOÇ
Adana**

“Fatoş tanıdık avukat var mı?” diye soran Ayşe’ye hepimiz imalı bir şekilde bakıyoruz.

“Hayırdır Ayşe, ne yapacaksın avukatı, yoksa Ahmet ağabeyi boşamaya mı karar verdin?”

“Yok beee amcamın kızı için soruyorum, eşinden boşanmak istiyor, iyi bir avukat bulmamız lazım” diyor. “Oooooo Ayşe’cim tam yerine geldin, bizde en iyisi var. Sen anlat bakalım kadının derdi ne” diyorum. Ayşe; “Tamam aramızda kalsın diyeceğim ama sen yine dergiye yazarsın bunu, ya da yaz bütün kadınlar okusun onlar da bir şeyler öğrenmiş olur” diyor. (Canım Ayşem kadın dayanışmasını nasıl da benimsedi.)

“Amcamın kızı 45 yaşında, devlet memuru, iki çocuğu var, kocası da 40 yaşında. Filiz abla boşanmak istiyor. Adam evlendikleri günden beri çalışmıyor, kadına çektiriyor. Önceden çocuklar küçüktü, çocuklar için katlanıyordu.”

“Tamam Ayşe’cim, avukat arkadaşımızdan randevu alalım, görüştürelim, elimizden ne gelirse yapalım, sen merak etme” diyorum. Çok seviniyor Ayşe, Filiz ablasını arıyor, bir süre konuşuyorlar. “Sen

üzülme, merak etme, bir sürü kadın var, sana destek oluruz” falan diyor, ben de gülümseyerek dinliyorum onu. Ben sizin toplantılarınıza gelemem, ben o işlerden anlamam diyen Ayşe artık biz diye konuşuyor. Artık kendini bizim bir parçamız olarak görüyor olmasına mutluluğum tarif edilemez.

Telefonu kapatınca takılıyor, “Ayşe’cim bakıyorum biz biz diye konuşuyorsun, hayırdır” diyorum. “Offfff sen de hemen başıma kakma, tamam toplantılara gelemiyorum ama sizin yaptığınız her şeyi destekliyorum, sizden öğrendim ben kadınların birbirine destek olmasının ne kadar önemli olduğunu. Zor durumda kaldığımda ulaşabileceğim güvenebileceğim kadınların olduğunu bilmek bana güç veriyor” diyor. Bir kaşımı kaldırıp bakıyorum, “Allah Allah, ben niye bunları daha önce duymadım” diyorum. “Yaaa söylesem sen hemen şımarırsın diye söylemiyorum” diyor. (Ayşe’ye bak sen bana ayar veriyor hahahahah)

“Bak hele, hazır bir avukat varken ben de Ahmet’i boşasam mı acaba?” diye muzip muzip gülüyor. Bizden bir tepki alamayınca devam ediyor; “Bakın ben daha önce ne yapmıştım biliyor musunuz?” diyor. (Aman Allah’ım gene ne anlatacak!) Her sohbet o konuya geldiği için daha Ayşe hiçbir şey anlatmadan kakhaha tufanı kopuyor. “Gene ne

Dergimizin geçen sayısında kadınlarla Bergen filmine giden Ayşe, film sonunda bizimkilere tanıdık avukat soruyordu, aranan avukat bulundu, kadın dayanışması korundu...

yaptın Ayşe?” diyorum. “Tamam bir kahve yapayım, anlatacağım” deyip kalkıyor, ortam hazırlıyor yani yeni bombalarına.

Kahveler de Ayşe de hazır, başlıyor anlatmaya. “Ben bir gün gene o zengin evinde bir hap gördüm (Ahahaaa bu haplar da hep Ayşe’nin karşısına çıkıyor) bir tane aldım baktım kutu açılmış, sanki içindekileri sayıyorlar mı dedim. Nereden bilecekler içinden bir tane aldığımı deyip bir tane aldım. “Ayşe ya sayıyorlarsa?” “Yok beeeee, bunlar zengin, saymazlar, hem sapsalar bile benim aldığımı nereden bilecekler, onlar bizi hiçbir şeyden anlamaz zannediyorlar, sanki bizim canımız yok.” (Ahahah Ayşe’cim bu bakış açısını bazen sayfalar dolusu kitaplar anlatıyor.)

“Neyse ben bir tane aldım eve gittim, Ahmet’e bir hap aldım içsene dedim, yok içmem, dedi. Kızzz anam bu benimki de değişik, milletin kocaları kendi alır, ben buna alıp geliyorum, içmiyor. Buna iç diyorum, içmem diye tutturdu, ben de içireceğim, kafaya koydum, ne yapsam, ne yapsam düşündüm, sonra aklıma bir fikir geldi...” (Ayyy konuşmayı burada kessem mi diye düşünüyorum ama Ayşe’nin aklına gelen fikri de merak ediyorum)

“Bir iki gün bekleyip fikrimi uygulamaya karar verdim. Hapı havanda dövdüm, un ufak ettim toz şekerin içine koyup iyice karıştırdım. Bu (Ahmet ağabeyi kastediyor) akşam yemekten sonra çay içmeden duramaz. Dedim çayına atarım bir şekilde hapı ona içiririm. Akşam oldu yemeği yedik, çayı hazırladım götürdüm ama çocuklar da çay içecek, ben de iki ayrı şekerlik götürdüm, birinde bunun haplı şekeri, diğeri normal şeker. Ahmet hemen ‘Niye iki şeker getirdin?’ dedi. (Adam tecrübelerine dayanarak kendini korumaya almış her şeye temkinli yaklaşıyor.) Üffff napacan sen iki şekerliği, onun dibinde az vardı birbirine eklemekten getirdim falan bir şeyler uydurdum, çayını doldurdum, şekeri önüne kattım, bu şekeri attı anam karıştırıyor karıştırıyor çayın üstüne beyaz beyaz bir şeyler çıkıyor, hap tozları çayın içinde erimedi bir türlü (Ahahahaha hahahaha gülmekten gözümüzden yaş geliyor artık) Ahmet bana döndü ‘Doğru söyle, ne var bunun içinde?’ dedi, ben de böyle böyle, ezdim şekere karıştırdım, sen de insan gibi hapı verdiğimde içseydin” dedim.

“Ayyy Ayşeeeee kırk yıl düşünsem aklıma gelmez, eeeeeee sonra ne oldu?”

“Ne olacak, içmedi”

Ayşeeeee yeter gülmekten bayılacağız artık, zavallı Ahmet ağabey kaçsa da kurtulamıyor senden. Osmanlı padişahları gibi evde kendine çeşnicibaşı tutacak yakında. “O çeşni neyse ben bilmem ama anladım ki o hap erimiyor, ben de o yöntemden vazgeçtim.” (Ayşe’cim sen başka yol yöntem illa ki bulursun...)

Çok gülmemize kızdı Ayşe, bir daha bize bir şey anlatmayacakmış. Bu cümlesinin üstünden bir saat geçti geçmedi, yeni hikayelere gaz verdi Ayşe...

Gelecek sayı: Ayşe’nin mucizesi

Kolajen ne? Ne işe yarar?

Cemile ŞAHİN
Diyetisyen
Ankara

Yaşlanmayı geciktirme çok uzun süredir insanların aklını kurcalayan bir sorun. Günümüze kadar botoks, dolgu gibi cerrahi işlemlerin yanı sıra “doğal” yollardan gençleşme günümüzün tartışmalarından. Bu tartışmaların bugün en günceli kolajenler diyebiliriz.

KOLAJEN NEDİR?

KOLAJEN özellikle tendonlarda, kemikte, kırıkda ve korneada bulunan bir proteindir. Bu dokulara dayanıklılık sağlar ve bu dokuları korur, yenilenmesine yardımcı olur. Vücudumuzda belli düzeyde bulunan kolajen, yaş ilerledikçe azalır. Bunun yanı sıra kolajeni azaltan etmenler arasında sigara, alkol kullanımı; hareket-sizlik, vücutta oksijen azlığı, dengesiz ve yetersiz beslenme önemli düzeyde etkilidir.

KOLAJEN AZALINCA NE OLUR?

VÜCUTTA kolajen miktarının azalması özellikle deri, deri ekleri, sinirler ve deri fonksiyonlarını etkilemektedir. Deride kahverengi lekeler oluşur, deri esnekliğini ve parlaklığını kaybeder. Kırışıklıklar ve sarkmalar meydana gelir. Sadece deri değil bağ dokuda da önemli yere sahip olan kolajenin azalması sonucu osteoporoz, romatizma gibi kas-iskelet sistemi hastalıkları da görülebilir.

YAPAY KOLAJENLER

ANCAK sentetik kolajen üretiminde de bugün önemli bir yol kat edilmiştir. Araştırmaların çoğu cildin dış yaşlanmasını tedavi etmeye ve önlemeye odaklanan araştırmacılar, kolajen peptidlerinin cilt problemlerini iyileştirebilen gıda takviyeleri ve kozmetiklerde önemli bir rol oynadığını bulmuşlardır. Farklı kolajen peptit kaynaklarının cilt yaşlanmasına karşı farklı etkileri vardır.

HANGİ BESİNLERDE KOLAJEN VAR?

KOLAJENİN faydalarından dolayı günümüzde kolajen hidrolizatları (parçalanmış halde) kozmetik ürünlerde sıkça kullanılır duruma gelmiştir. Bunun yanında kolajenler özellikle kemik suyu, tavuk, balık, kabuklu deniz ürünleri, yumurta akında bolca bulunur. Aynı zamanda kolajen üretimine yardımcı olmak açısından C vitamini zengin besinlerle tüketmek gerekir.

Yapılan araştırmalar doğal yollarla alınan kolajenlerin sentetik olanlara göre vücudumuz kullanabileceği biyolojik forma daha uygun olduğu ve bu sebepten doğal yollarla alınan kolajenin daha etkili olduğu yönündedir.

KULLANIMINA DİKKAT!

KOLAJENİ hangi sıklıkla ve hangi çeşitleri üzerinden kullanacağınız doktor kontrolünde olmalıdır. Kolajen sentezini uyarmanın oksidatif stresi ve reaktif oksijen türleri (ROS) üretimini de artırabileceğine dair araştırmaların yanı sıra önerilenden fazla kolajen kullanımı böbreklere ekstra yük binmesine ve böbreklerde fonksiyon bozukluklarına yol açabilir. Bu yüzden kullanımına dikkat edilmesi gerekmektedir.

Görseller: Freepik

* Peng, W., Li, D., Dai, K., Wang, Y., Song, P., Li, H., ... & Zhou, C. (2022). Recent progress of collagen, chitosan, alginate and other hydrogels in skin repair and wound dressing applications. International Journal of Biological Macromolecules.

* Zhao, X., Zhang, X., & Liu, D. (2021). Collagen peptides and the related synthetic peptides: A review on improving skin health. Journal of Functional Foods, 86, 104680.

* Shoulders, M. D., & Raines, R. T. (2009). Collagen structure and stability. Annual review of biochemistry, 78, 929-958

HYPATIA'DAN BUGÜNE KADINLARIN DEĞİŞMEYENİ: YOK SAYILMAK

Dilan BEKTAŞ
Adıyaman

HEPİMİZ duymuşuzdur “Eskiden her şey daha iyiydi” cümlesini. Peki öyle miydi acaba? Ya da her şey iyiyse kimlere, ne kadar iyiydi? Kadınlara iyi miydi mesela? Kadınlar istediği her alanda istedikleri kadar bulunabiliyor muydu?

Hadi gelin; MS 300'lü yıllara gidelim. O dönemde bilgeliği, saygınlığı ile görenleri kendine hayran bırakan fakat o zamanlarda dahi bu sıfatları taşıması erkekler tarafından kabul görmeyen bir kadının hikayesinden, bilinen ilk kadın matematikçi Hypatia'dan bahsedelim...

Hypatia'nın MS 370 yılında İskenderiye'de doğduğu tahmin ediliyor. Babası Theon, İskenderiye Üniversitesinde matematik hocaları ve yöneticidir. Hypatia babasının rehberliğinde matematik, astronomi, geometri, felsefe, el sanatları, şiir ve hitabet sanatı gibi farklı alanlarda kusursuz bir şekilde yetişir. Theon, kızının bedensel gelişimi için günün belli saatlerinde yüzme, kürek, at binme ve tırmanış gibi çalışmalar da yaptırır.

Hypatia eğitimini Atina'da tamamlayıp İskenderiye'ye döndüğünde özgürce dolaşır, resmî kurumları ziyaret eder, dönemin yetkili kişileriyle görüşür. Yaşadığı dönemde “Bilge Kadın” ya da “Mısırlı Kadın Filozof” isimleriyle anılır. Eğitimini tamamladıktan sonra felsefe, matematik ve astronomi üzerine dersler verir.

Hypatia doğayı deneylerle açıklamaya çalışır ve çalışmaları gökyüzündeki isimlerin sınıflandırılmasında, hidrometrelerin bulunmasında, sıvıların yoğunluk derecesinin belirlenmesinde etkili olur. Aritmetik üzerine 13 ciltlik eseriyle, matematik ve bilime pek çok katkıda bulunur.

Hypatia'nın bilgeliği, matematik ve bilime olan ilgisi o dönemin rahipleri tarafından hoş karşılanmaz. Çünkü kadınlar saygın, araştırmacı ve bu kadar ön planda olmamalı! Başrahip Cyril, Hypatia'ya karşı cemaati örgütlemeye başlar. Cyril, Hypatia'nın kara büyüyle uğraşan bir cadı olduğu dedikodularını yayarak halkı Hypatia'ya karşı kıskırtır. Hypatia'yı sokakta yakalayan bir grup yobaz onu kiliseye götürür. Vücudunu istirdiyelerle parçalar ve sokaklarda sürüklerler. Geriye kalan cansız bedenini ise kütüphanesiyle birlikte yakarlar.

Hypatia, tarihte yok sayılmış, aşağılanmış, “cadı, şeytan” olarak yaftalanmış ve sonuçta öldürülüp adından hiç bahsedilmemiş kadınlardan sadece biri. Onun yaşamı ve etkileyici öyküsü kibirli erkek zihniyetinin “Neden hiç kadın bilim insanı, filozof, matematikçi vs.

Fotoğraf: Wikipedia Commons

yok?” sorusuna cevap niteliğinde. Sanatın, bilimin, edebiyatın erkek egemen yapısına karşı sanatla, bilimle uğraşan kadınlar hep vardı ve var olmaya da devam edecek.

KADINLARIN AYAĞINA TAKILAN TAŞ: MATILDA ETKİSİ

Günümüzde kadınların toplumsal hayata katılımı büyük mücadeleler sonucunda artış gösterse de hâlâ bilim ve akademi gibi pek çok alanda katılım oranı düşüktür. Bilim alanında oldukça sık rastlanan, literatürde “Matilda Etkisi” de denen kadınların başarılarını küçümseme ve erkek meslektaşlarına atfetme durumunun altında yatan en önemli etmenlerden biri toplumsal cinsiyet rolleri ve kadınlara yönelik kalıp yargılardır.

Hal böyle olsa da kadınlar olarak Hypatia'dan bugüne hep mücadele ettik, etmeye de

devam edeceğiz. Bizler ne cadı ne şeytan. Hele birilerinin eşi, birilerinin kızı hiç değiliz. İstenildiği kadar görünmeden gelinse de yok sayılsa da biz kadınlar hayatın her alanında varız ve var olmaya da devam edeceğiz.

Selimiye'deki Lambalı Kadın

FILİZ GÜR*

*“Üfleyen biri olmamasına karşın, yaprak, çalılar arasında dans etti.”
Virginia Woolf, Dalgalar*

Geçtiğimiz ay, kişisel ve toplumsal anlamda çevremdeki haksızlıkların ayyuka çıktığı ve bu haksızlıklarla derinden sarsıldığım bir aydı. Bu konulardan özellikle birisiyle ilgili daha sonra, yani taze bir umut damarlarımda yeniden dolaşmaya başladığımda yazmak istiyorum. Bizi iyileştiren şeylerden bahsetmek bana da okuyana da iyi gelecek. O yüzden size başka bir şeyden, başka birinden bahsedeceğim.

Florence Nightingale, namıdiğer Lambalı Kadın. 10. sınıflarda Kırım Savaşı konusunda ondan bahsederken aranızda hikâyesini bilmeyenler olabileceğini düşündüm. Kahramanımız Florence, ismini İtalya'nın Floransa şehrinde almış. Ailesi paraya para demeyen bir aileymiş. Ne dediklerini bilmiyorum. Kızımız müthiş zeki bir kız, iyi bir matematik eğitimi alıyor, gel gör ki bu matematikle insanlık için ne yapacağını (henüz) bilmiyor! Varsa yoksa insanlık. Ayol, otur evinde zengin zengin. Giyin kuşan fotoğraf at, Instagrama influencer ol. Ne bileyim yüz yogasıdır, ünlü bir kitabın canını çıkaran bi atölyedir, yarınlar yokmuşcasına bugünlerdir. Ama yok, Nuh diyor, Eyüp diyor, İsa diyor peygamber demiyor. Babası da alamıyor önünü. Ki bilirsiniz babalar ön almak konusunda analarla yarışır.

31 yaşındayken Amerikalı ilk kadın doktor Elizabeth Blackwell ile tanışan Florence, sağlık sektörünün insanlığa faydalı olabileceği en güzide iş kolu olduğuna ikna olup hemşire olmaya karar veriyor. Verdiği karar otuzlu yaşlarına yani tam da babasının “Artık bu kız evde kaldı, ne hali varsa görsün” diye düşünmeye başladığı yıllara denk gelince önünde -nihayetkimse duramıyor. Arkasında da tabii.

Neyse efendim, gündemi de takip eden bir hemşiremiz olan Florence, bir gün gazete okurken bir ilan görüyor. Bu ilan o sırada Kırım'da savaşmakta olan askerlere bakım vermek isteyen gönüllü kadınları çağıran bir ilan. Tahmin edersiniz sonra Florence sen gel kendini İstanbul'da Selimiye Kışlası'nda bul!

‘HİJYEN ÖNLEMLERİ HAYAT KURTARIR’IN İSPATI

Bazı insanlar vardır, girdikleri ortamı ışığa boğar. Dokunduğu şeyi değiştirir. İşini severek, adanarak yapar. Florence hemşiremiz de onlardan biri. Hastaneye dönüştürülmüş kışladaki asker ölümleri o gelince yüzde 42'den yüzde 2'ye düşüyor. Kanalizasyonu yirmiye yakın kere temizletip, hastanenin hijyen koşullarını artırınca enfeksiyonlarda, dolayısıyla can kayıplarında inanılmaz bir azalma oluyor. Bunun yanında Florence hakikaten “bakım veriyor”. Geceleri dahi elinde lambasıyla yaralı askerler arasında dolaşıp, onların acılarını dindirmekle meşgul oluyor. Hastanedeki doktorlardan birkaçı bu başarıyı sahiplenmek istese de hemşiremiz nihayet matematik bilgisini konuşturarak konuyu kapatıyor. Florence, büyük veri tabloları oluşturup, hem cephedeki hem de mevcut hastanelerdeki tüm sağ kalma/ölüm oranlarını istatistiğe dökünce söylenecek söz kalmıyor. Varsa ancak “helal olsun” denilebilir. Savaştan sonra İngiltere'de dünyanın ilk modern sivil hemşire okulunu açıp, Profesyonel Hemşirelik Vakfını kuruyor. 12 Mayıs doğum günü aynı zamanda Dünya Hemşireler Günü olarak kutlanır. Kutlu olsun. Benim yazdığım bu anma da kadının ruhuna fatiha niyetine geçsin.

Dünyadaki yerini bulan, sarıp sarmalayan, yazan çizen, hak peşinde dirsek baş çürüten, öz suyunun rengini insanlığa bulaştıran güzel insanlar hep var. Emekleri de varlıkları da “kut”un kendisi.

Ama hayat.

“Hayat kusurlu, bitmemiş bir söz dizisi.”

**flizy63@gmail.com*